

Analiza efektów testowanego rozwiązania

Hajnówka dostępna -
program dostępności
miasta w sferach kultury
i turystyki inspirowany
rozwiązaniami włoskimi
z miasta Matera

Białystok – Hajnówka, sierpień 2022

Spis treści

1. Wstęp	1
2. Pandemia.....	2
3. Rys sytuacyjny.....	6
4. Metodologia.....	8
5. Audyt dostępności	9
6. Testowane rozwiązania – efekty	16
Urząd Miasta.....	16
Hajnowski Dom Kultury.....	22
Biblioteka Publiczna.....	24
Stowarzyszenie Poczłówka.....	26
7. Wizyta studyjna – Matera	30
8. Hajnówka Dostępna – komunikacja.....	34
9. Wnioski i rekomendacje.....	35

1. Wstęp

Projekt zakłada poprawę funkcjonowania Miasta Hajnówka w obszarze dostępności dla osób o szczególnych potrzebach poprzez wypracowanie i wdrożenie nowego standardu świadczenia usług wraz ze zmianami w przestrzeni publicznej w obszarze kultury i turystyki we współpracy z partnerem włoskim do 31 grudnia 2022.

Projekt realizowany jest w partnerstwie z Miastem Hajnówka, stowarzyszeniem Poczłówka, Hajnowskim Domem Kultury, Biblioteką Publiczną i partnerem ponadnarodowym Pro Loco Matera. Rozwiązanie wypracowywane przez międzysektorową Grupę Inicjatywną z partnerem ponadnarodowym, będzie wdrażane przy szerokiej współpracy partnerów lokalnych.

Nowe rozwiązanie ujęte w będzie składać się z następujących komponentów:

1. modelowy audyt dostępności dla osób o specyficznych potrzebach obiektów kultury i związanych z turystyką
2. standard świadczenia usług kulturalnych dostosowanych do potrzeb osób o szczególnych potrzebach
3. standard świadczenia usług turystycznych dostosowanych do potrzeb osób o szczególnych potrzebach, uwzględniający

uniwersalne projektowanie w przestrzeni

4. standard dostępności urzędu, w tym obsługi klientów dostosowany do potrzeb osób o szczególnych potrzebach w Hajnówce

Program będzie realizował cele rządowego programu Dostępność + i będzie zgodny z Lokalnym Programem Rewitalizacji. Realizatorom projektu zależy na wypracowaniu rozwiązań, które:

- wprowadzą nowe rozwiązania na terenie miasta Hajnówka w obszarze dostępności kultury i turystyki dla osób o specyficznych potrzebach
- będą bazowały na trwałej, systematycznej współpracy sektora publicznego i społecznego
- będą dążyły do realizacji usług publicznych z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania i specyficznych potrzeb odbiorców o utrudnionym dostępie
- uwzględnią lokalny potencjał oraz zasoby kulturowe
- uwzględnią rozwiązania w sferze dostępności fizycznej oraz zmysłowej (słuch, wzrok, dotyk, zapach) na przykładzie rozwiązań w mieście Matera
- będą możliwe do implementacji w

innych miastach o wielkości do 30 000 mieszkańców.

Rządowy program „Dostępność Plus” precyzuje grupy, których w szczególności dotyczy zagadnienie dostępności. Są to:

- osoby na wózkach inwalidzkich, poruszających się o kulach, o ograniczonej możliwości poruszania się;
- osoby niewidome i słabo widzące;
- osoby głuche i słabo słyszące;
- osoby głuchoniewidome;
- osoby z niepełnosprawnościami psychicznymi i intelektualnymi;
- osoby starsze i osłabione chorobami;
- kobiety w ciąży;
- osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi;
- osoby mające trudności w komunikowaniu się z otoczeniem (także z rozumieniem języka pisanego albo mówionego);
- osoby o nietypowym wzroście (w tym również dzieci);
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem, towarem.

Wszystkie te grupy zostały uwzględnione w procesie planowania nowych rozwiązań i podczas audytu dostępności.

2. Pandemia

9 marca 2020 roku wprowadzono obostrzenia związane z pandemią Sars-Cov 19. W różnych okresach ograniczenia miały różne natężenie, ale generalnie cała faza testowania realizowana był w bardzo utrudnionych warunkach, co dodatkowo miało nieprzewidywalny wpływ na planowanie poszczególnych wydarzeń, restrykcje były wprowadzane z kilkudniowym wyprzedzeniem, a proces przygotowania wydarzeń kulturalnych jest długotrwały. Pandemia miała też istotny wpływ na przebieg analizy, gdyż udział w spotkaniach został znacząco ograniczony, praca w większości musiała odbywać się w formie zdalnej.

Zadaliśmy instytucjom partnerskim pytania dotyczące wpływu sytuacji epidemicznej na ich działania:

1. W jaki sposób ograniczenia i restrykcje wprowadzone w czasie epidemii wpłynęły na realizację wydarzeń w fazie testowania?
2. Jakie dodatkowe/specjalne działania w fazie testowania wydarzeń/inicjatyw zostały zastosowane ze względu na pandemię?
3. Jakie planowane wcześniej inicjatyw zostały ze względu na pandemię zaniechane?

4. W jakich wydarzeniach/ inicjatywach zmieniono formę realizacji ze względu na pandemię i dlaczego?

5. W jaki sposób w Pana/Pani opinii sytuacja epidemii i koniecznych ograniczeń wpłynęła na dostępność wydarzeń dla osób utrudnionej dostępności? Proszę opisać zarówno negatywny jak i pozytywny wpływ.

6. Proszę wskazać grupy, dla których sytuacja epidemii szczególnie ograniczyła dostępność do wydarzeń i w jaki sposób a komu pandemia ułatwiła udział w wydarzeniach i w jaki sposób.

Hajnowski Dom Kultury

1. Liczba uczestniczących osób radykalnie się zmniejszyła, co było spowodowane strachem przed pandemią. Niektóre wydarzenia w planowanym czasie nie odbyły się, zostały zamienione na inne wydarzenia (testowanie podczas Jarmarku Żubra na Jesienny Kiermasz produktów Lokalnych Puszczy Białowieskiej), zostały przeniesione na inny termin (rok 2021- kino) lub do sieci (Dzień Pluszowe Misia), z racji obostrzeń dot. m.in. zakrywania

nosa i ust, podczas organizacji kina nie wykorzystaliśmy dotychczas tłumacza języka migowego, z uwagi na istotną mimikę jego twarzy podczas tłumaczenia i nawet zastosowanie przezroczystej przyłbicy powoduje odbijanie od niej światła i nieczytelność przekazu.

2. Podczas wydarzeń odbywających się w budynku HDK musieliśmy ograniczyć liczbę osób według zaleceń Ministerstwa oraz wprowadzić zasady bezpieczeństwa tj. zachowanie dystansu społecznego, zakrywanie ust i nosa oraz dezynfekcja rąk.

3. Jarmark Żubra został odwołany, gdyż z założenia jest to impreza masowa skupiająca ponad 1.000 os. Z racji obostrzeń dot. m.in. zakrywania nosa i ust, podczas organizacji kina nie wykorzystaliśmy dotychczas tłumacza języka migowego, z uwagi na istotną mimikę jego twarzy podczas tłumaczenia i nawet zastosowanie przezroczystej przyłbicy powoduje odbijanie od niej światła i nieczytelność przekazu.

4. Dzień Pluszowego Misia byliśmy zmuszeni przekształcić na formę online ze względu na nałożone w tym czasie restrykcje między innymi zakaz zgromadzeń.

5. Wydarzenia przeniesione do sieci miały większy zasięg niż

gdyby odbyły się w HDK, jednak ze względu na to że np. osoby starsze lub osoby z niepełnosprawnościami intelektualnymi nie mają dostępu do Internetu lub korzystają w ograniczonym zakresie nie mogły być odbiorcami tych działań.

6. Najbardziej ograniczone przez pandemię są osoby starsze oraz osoby niedowidzące i niewidome. Pierwsza grupa z powodu obawy o swoje zdrowie nie zdecydowała się na przyjęcie na organizowane imprezy. Z kolei druga grupa nie mogła w pełni korzystać z wydarzeń przekształconych na formę online. Według naszej opinii pandemia nikomu nie ułatwiła udziału w wydarzeniach wręcz przeciwnie każda grupa została w jakiś sposób pozbawiona dostępności do tych wydarzeń, ponieważ spotkania online to niestety nie to samo co uczestniczenie w nich na żywo.

Biblioteka publiczna

1. Z powodu pandemii, ograniczeń i restrykcji z tym związanych nie udało się zorganizować niektórych wydarzeń zaplanowanych pierwotnie w fazie testowania. Nie odbył się zaplanowany na wrzesień Rajd Rowerowy im. plut. Bolesława Bierwiazonka adresowany do wszystkich mieszkańców Hajnówki. Nie było również możliwości zorganizowania planowanego pierwotnie na październik Wernisażu i wystawy prac malarskich B. Szpakowicza – absolwenta Zespołu Szkół Specjalnych w Hajnówce i uczestnika Warsztatów Terapii Zajęciowej, ze względu na zamknięcie czytelni dla odwiedzających i

ograniczone warunki lokalowe naszej biblioteki (niewielkie pomieszczenia uniemożliwiają organizację tego typu spotkań w czasie epidemii).

W związku z powyższym w trakcie testowania nastąpiła zmiana niektórych wydarzeń.

Wszystkie wydarzenia w tzw. realu były organizowane poza biblioteką, co wiązało się z koniecznością wynajmowania sali (odpowiednio dużej i spełniającej wymogi reżimu sanitarnego).

Koniecznością stała się też ograniczona liczba uczestników spotkań/wydarzeń prowadzonych w tzw. reżimie sanitarnym.

Ostatnie dwa wydarzenia/spotkania organizowane były wyłącznie on-line na platformie zoom (mimo że pierwotny plan zakładał spotkania w tzw. realu). Spowodowane to było ogłoszonymi przez rząd kolejnymi ograniczeniami dotyczącymi zgromadzeń i wydarzeń kulturalnych.

2. Opracowano regulaminy: „Regulamin uczestnictwa w wydarzeniach edukacyjno-kulturalnych organizowanych przez MBP w Hajnówce w reżimie sanitarnym spowodowanym COVID-19” oraz „Regulamin wydarzeń plenerowych organizowanych przez MBP w Hajnówce w reżimie sanitarnym spowodowanym COVID-19”. Oba regulaminy były konsultowane z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Hajnówce i zostały pozytywnie zaopiniowane. Opracowano „Oświadczenia o stanie zdrowia” uczestnika wydarzenia, które obowiązywało w trakcie wydarzeń w realu.

Wynajmowano pomieszczenia do organizowania wydarzeń/spotkań w

reżimie sanitarnym (poza biblioteką). Zakupiono środki dezynfekcyjne i maseczki dla pracowników biblioteki (organizatorów) i uczestników wydarzeń.

3. Ze względu na pandemię i wprowadzone ograniczenia zaniechano całkowicie organizację „Rajdu Rowerowego im. plut. B. Bierwiazonka” oraz „Wernisażu i wystawy prac malarskich B. Szpakowicza”.

Zorganizowano w to miejsce inne wydarzenia możliwe do zrealizowania w czasie pandemii.

4. Spotkania autorskie z Hanną Pasterny i Katarzyną Enerlich odbyły się on-line na platformie ZOOM.

W wydarzeniu „Urodziny Żubra Pompika” i spotkaniu z autorem T. Samojlikiem uczestniczyła ograniczona liczba dzieci. Zostały zaproszone dzieci i młodzież ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Hajnówce wraz z opiekunami ze względu na ograniczenia reżimowe. W pierwotnej wersji planowaliśmy zaprosić również grupy przedszkolne ze wszystkich hajnowskich przedszkoli.

Dzieci z Przedszkola nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi im. Żubra Pompika w Hajnówce ze względu na pandemię nie wystąpiły z programem artystycznym bezpośrednio na scenie. Przygotowane zostało nagranie występu przedszkolaków i odtworzone podczas uroczystości.

Planowany pierwotnie na spotkaniu występ animatorki M. Skikiewicz pseudonim artystyczny „Bajanka”, odbył się w innej formie. Zostało przygotowane przez autorkę nagranie

dedykowane wszystkim hajnowskim przedszkolom, do odtworzenia w mniejszych grupach przedszkolnych i przeprowadzenia proponowanych przez animatorkę zabaw i elementów warsztatowych w dowolnym czasie. Nagranie zostało przekazane wszystkim hajnowskim przedszkolom.

5. Z obawy przed zakażeniem COVID-19, odnotowaliśmy mniejszą liczbę osób uczestniczących w spotkaniach autorskich organizowanych w tzw. „realu” w stosunku do zainteresowania takimi wydarzeniami organizowanymi przez bibliotekę przed pandemią. Mowa tu głównie o osobach starszych (60+, 70+, 80+). Również nie wszystkie osoby starsze mogły korzystać z organizowanych spotkań autorskich on-line (brak komputera, brak/niedobór cyfrowych kompetencji).

6. Jedynym przypadkiem, gdy pandemia ułatwiła udział w wydarzeniu organizowanym przez bibliotekę, było umożliwienie bycia w dwóch wydarzeniach online osobom spoza regionu, w obu tych wydarzeniach (spotkanie autorskie z p. Hanną Pasterny, i drugie z p. Katarzyną Enerlich) brały udział osoby spoza naszego regionu: w pierwszym przypadku był to Rybnik, w drugim – Łęczycza. Trudno powiedzieć, czy osoby te należały do grup o szczególnych potrzebach.

Pozostałe wydarzenia i ich dostępność dla różnych grup doświadczyły w okresie pandemii negatywnych skutków. Te grupy to: seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami psychicznymi i umysłowymi, oraz dzieci. Te grupy najczęściej mają brak lub niedobór kompetencji cyfrowych, często też dodatkowo brak potrzebnego sprzętu

do uczestnictwa w wydarzeniach online, aby uczestniczyć w takiej konkretnie formule, ponadto w ich przypadku często jest potrzeba towarzyszenia przez inną osobę (np. rodzic lub opiekun dziecka). Niebagatelną rolę odgrywał też lęk przed zakażeniem w przypadku wydarzeń organizowanych w realu, oraz informacje o ograniczonej liczbie miejsc.

Urząd Miasta Hajówka

1. Ograniczenia, dystans społeczny uniemożliwił bezpośrednie przetestowanie efektów działań np. aplikacji mobilnej, usprawnień sensorycznych przez osoby z niepełnosprawnościami (np. wzroku). Będzie to możliwe w sytuacji polepszenia ogólnych warunków epidemicznych.

2-3. nie dotyczy

4. Kurs języka migowego – ostatnie 22 godziny odbyły się w formie online Kurs dla asystentów osób z niepełnosprawnościami – odbył się w formie hybrydowej, część spotkań odbyło się stacjonarnie, część online

5. Bardzo duża część wydarzeń została przeniesiona do Internetu. Każda grupa o utrudnionym dostępie ma możliwość uczestnictwa w nich, jednakże z drugiej strony jeszcze nie wszystkie posiadają odpowiednie udogodnienia pozwalające na ich bezkolizyjny odbiór np. brak audiodeskrypcji, napisów alternatywnych, tłumacza języka

migowego.

6. Epidemia ograniczyła szczególnie dostęp do różnego rodzaju wydarzeń przede wszystkim dla osób starszych (znajdujących się w największej grupie ryzyka zakażeniem), odcinając ich w bardzo dużym zakresie od życia społecznego, kulturalnego.

Osoby z niepełnosprawnościami ruchu, które dotychczas ograniczały bariery architektoniczne w różnych instytucjach kultury w bezpośrednim dostępie do wydarzeń, mają w czasie epidemii dostęp do nich w formie online.

Stowarzyszenie Kulturalne „Pocztówka”

1 i 5 Pozytywne strony – za sprawą relacji online oraz udostępniania na kanale yt został zwiększony zasięg odbiorców i wyrównane szanse uczestnictwa bez względu na miejsce i czas.

Wyzwania:

- zmierzaliśmy się z technicznymi trudnościami powodowanymi przez uwarunkowania terenu lub pogodę, które wpływały na realizację online
- artyści zmierzali się z nowym medium grania do kamer, bez możliwości montażu nagrań.
- musieliśmy zwielokrotnić wysiłki logistyczne, by sprostać obostrzeniom covid, ale jednak z powodzeniem zrealizować działania zaplanowane podczas Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Wertep.
- wydłużony został czas dostaw towarów i usług, co wpłynęło

na terminy działań związanych z modernizacją łazienek,

- zmuszeni zostaliśmy do szukania alternatywnych rozwiązań w odniesieniu do testowania animacji przestrzennych figur i tworzenia komiksu.

2.

- relacje online spektakli prezentowanych podczas Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Wertep. Były zaplanowane na poziomie wniosku, ale funkcjonalność rozwiązania potwierdziła się jako konieczność w zaistniałych realiach covid. Zapewniły dostępność nie tylko osobom z niepełnosprawnościami, ale wszystkim chcącym skorzystać z uczestnictwa w wydarzeniach artystycznych.
- nagrania spektakli wzbogacone o opisy zostały udostępnione na kanale yt, o czym informowaliśmy na fb Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego Wertep oraz fb Hajnówka Dostępna.
- czas udostępniania nagrań spektakli został wydłużony do 30.12.2020 r.

3-4.

- bezpośredniej prezentacji publiczności zaangażowanych w formie spektaklu figur przestrzennych – zostało zastosowane rozwiązanie alternatywne,
- bezpośredniego testowania tworzenia komiksu – zostało

zastosowane rozwiązanie alternatywne

6. Paradoksalnie pandemia umożliwiła udział w działaniach wszystkim, o ile zechcieli/mieli możliwość skorzystania z nowych mediów oraz o ile działania można było zaadaptować do działań online.

Utrudnienie dotknęło:

- artystów zmuszonych do działań w warunkach, których nie znali, a musieli wykonać swoją pracę.
- najmłodszych odbiorców, którzy nie mogą – na dzień dzisiejszy – bezpośrednio oglądać spektaklu i uczestniczyć w tworzeniu komiksu. Muszą w części polegać na narzędziach online.

3

3. Rys sytuacyjny

Miasto Hajnówka położona jest na Nizinie Bielskiej, w południowo - wschodniej części województwa podlaskiego. Od strony zachodniej graniczy z Puszcą Białowieską, dzięki czemu nazywana jest „Bramą do Puszczy”. Jako miasto położone w sąsiedztwie lasów - swój rozwój zawdzięcza między innymi drewnu. Po wybuchu I Wojny Światowej wycofujące się wojska rosyjskie ewakuowały tutejszą ludność w głąb Rosji, a na ich miejsce przybyli Niemcy, którzy wybudowali tu dwa tartaki, fabrykę suchej destylacji drewna i leśne kolejki wąskotorowe. Współczesny przemysł na obszarze miasta skupia się wokół kilku zakładów, m. in. Fabryki Mebli Forte, Fabryki Pronar, Firmy Runo, Gryfskand, Firmy Optima. Miasto zachęca firmy do inwestowania w Hajnówce, oferując uzbrojone tereny inwestycyjne.

Wydarzeniem, z którym miasto jest kojarzone nie tylko w Polsce, ale i na świecie jest Międzynarodowy Festiwal Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej, najczęściej odbywające się w maju.

Hajnówka (prawie 21 000 mieszkańców), jak i jej bezpośrednio otoczenie posiadają bogate zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, które stanowią o głównym potencjale miasta. (m.in.. Puszcza Białowieska, jedyny w Polsce obiekt przyrodniczy wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO).

Przejeżdża przez nie każdy, kto kieruje się do Białowieży. Turystów zachwyca kultura regionu, prawosławie, bogactwo tradycji, przyrody. Konkretne miejsca, w których można doświadczyć powyższych walorów, niestety nie były w pełni przystosowane i przygotowane pod kątem dostępności dla wszystkich. Brakowało odpowiednich rozwiązań w przestrzeniach publicznych i w obiektach, w tym w szczególności na głównych szlakach turystycznych i przy głównych atrakcjach, ale też i w świadczonych usługach, w tym z obszaru kultury i turystyki.

Położenie na wielokulturowym szlaku dziedzictwa związanego z prawosławiem i mniejszościami narodowymi i religijnymi sprawia, że Hajnówka ma również duży potencjał kulturalny, niestety w tym obszarze również nie miało żadnej dostępności dla osób o specjalnych potrzebach. Katalog głównych zadań własnych miasta nie wymienia wprost zadań w zakresie działania na rzecz osób niepełnosprawnych, stąd na poziomie gmin brak jest struktur, zadań, odpowiedzialnych za tą sferę pracowników i dokumentów strategicznych, zorientowanych bezpośrednio na działania w tej dziedzinie.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z

niepełnosprawnościami z Hajnówki przypisane są Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie, stanowiącego jednostkę budżetową Starostwa Powiatowego w Hajnówce. Należy mieć na uwadze fakt, iż funkcjonuje wiele osób zmagających się z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, ale nie tylko. Każda grupa społeczna ma swoje potrzeby, aby móc normalnie poruszać się w przestrzeni publicznej (w wymiarze architektonicznym oraz społecznym).

W latach 2017 - 2020 w mieście Hajnówka odnotowano 2529 osób z orzeczeniem o niepełnosprawności. Wśród nich największą liczbę stanowią osoby z jednym symbolem przyczyn niepełnosprawności (1697 osób) i o umiarkowanym stopniu dysfunkcji. Na tle wszystkich gmin powiatu, miasto Hajnówka skupia najliczniejszy odsetek osób z niepełnosprawnościami.

Statystycznie rzecz ujmując osoba z niepełnosprawnością to kobieta, w wieku 60 lat i więcej z wykształceniem średnim, niepracująca, posiadająca orzeczenie w zakresie jednej przyczyny, najczęściej to upośledzenie ruchu.

Pieczę nad grupą osób niewidomych i słabowidzących sprawuje Koło Terenowe Polskiego Związku Niewidomych w Hajnówce. Liczy ono 49 członków, z czego na terenie miasta zamieszkują 34 osoby, pozostałe 15 -

na terenie powiatu hajnowskiego.

Dane Polskiego Związku Głuchych Zarząd Główny - Oddział Podlaski zawierają informacje, iż na terenie powiatu hajnowskiego zamieszkuje 61 osób z dysfunkcją słuchu (słabosłyszące, głuche w wielu 19-60 lat, 60+). Z tego na terenie miasta Hajnówka zamieszkuje 27 osób słabosłyszących i 14 osób głuchych. Spośród całej grupy ok. 25 posługuje się językiem migowym. Liczby te należy dopełnić statystyką PCPR Hajnówka podane powyżej 6 dzieci + 133 osoby dorosłe - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu.

W społeczeństwie polskim mamy do czynienia ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. Jest ono zauważalne także w mieście Hajnówka oraz całym Powiecie Hajnowskim. Z roku na rok rośnie liczba osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, przy jednoczesnej niskiej skali urodzeń. Proces ten wymaga działań systemowych, które dostosowane będą do potrzeb osób starszych w bardzo szerokim zakresie (od wsparcia socjalnego, opiekę medyczną, ułatwienia architektoniczne w infrastrukturze miejskiej, komunikacji publicznej, usług publicznych). Według danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2018, w mieście Hajnówka zamieszkiwało 12 768 osób w wieku produkcyjnym, 5191 osób w wieku poprodukcyjnym.

Podmiotem skupiającym swą działalność na potrzebach społecznych osób starszych jest Stowarzyszenie Uniwersytet III Wieku w Hajnówce. Pełni funkcję edukacyjną, kulturalną, społeczną realizowaną poprzez różnorodne zajęcia tematyczne, wykłady, seminaria,

wycieczki.

Na terenie miasta pieczę nad osobami z niepełnosprawnością sprawuje kilka instytucji, które prowadzą działalność o charakterze opiekuńczo-wychowawczym, edukacyjnym. Mają one na celu przygotowanie jednostek o specyficznych potrzebach do funkcjonowania w społeczeństwie, do samodzielnego poruszania się w złożonym świecie, wydobycie z izolacji społecznej i integrację. Należą do nich:

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Parafii Św. Trójcy w Hajnówce - jest placówką dziennego pobytu, prowadzącą rehabilitację społeczną i zawodową, dla osób powyżej 18. roku życia, które posiadają aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (umiarkowanym lub znacznym) i z odpowiednimi wskazaniami do terapii zajęciowej. Uczęszcza na nie 35 osób, z czego 20 jest z terenu miasta Hajnówka.
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Hajnówce - podmiot umożliwi realizację obowiązku szkolnego, kompleksowo zajmując się edukacją, wychowaniem i opieką nad osobami z różną niepełnosprawnością, w tym przede wszystkim z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z cechami autyzmu, w wieku od urodzenia do 24 roku życia. Liczy 47 wychowanków.
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Hajnówce - dom przeznaczony jest dla osób dorosłych, przewlekłe psychicznie chorych oraz upośledzonych

umysłowo z terenu Hajnówki i gmin powiatu hajnowskiego. Celem jest zapewnienie podopiecznym oparcia społecznego, pozwalającego im na poprawienie jakości funkcjonowania w codziennym życiu, usamodzielnienie i integrację społeczną, rozumianą jako przywrócenie możliwości pełnienia ról społecznych.

4. Metodologia

Analiza efektów testowanego rozwiązania w projekcie prowadzona jest w sposób ciągły, od etapu przygotowawczego, poprzez całą fazę testowania, aż po fazę wdrożenia.

- W fazie przygotowawczej analiza obejmowała planowanie audytów dostępności, szczegółowe planowanie testowanych działań oraz opracowanie check-listy wspomagającej prace organizacyjne.
- W fazie testowania zastosowano różnorodne metody, tak aby w jak największym stopniu uwzględnić kryteria: trafności, efektywności, skuteczności, oddziaływania oraz trwałości.

Istotnym elementem analizy efektów jest jej uspołecznienie, czyli udział różnych grup użytkowników oraz pracowników instytucji testujących nowe rozwiązania.

Zaplanowane formy:

- wywiady indywidualne,
- wywiady grupowe (grupy focusowe),
- obserwacje,
- ankiety skierowane do użytkowników szkoleń,
- kwestionariusze z pytaniami o efekty i rezultaty testowanych rozwiązań,
- analiza porównawcza efektów zrealizowana przy współudziale partnera ponadnarodowego

Analizie służą też systematyczne spotkania Grupy Inicjatywnej, na których omawiane są poszczególne testowane rozwiązania.

5

5. Audyt dostępności

Istotnym elementem fazy przygotowawczej był Audyt dostępności, zrealizowany przez Fundację Kulawa Warszawa i Fundację Kultury bez, który uwzględnił:

- ankiety dla pracowników instytucji,
- spotkania w celu doprecyzowania odpowiedzi udzielonych w ankietach na temat dostępności

budynków, procedur, wydarzeń organizowanych przez instytucje.

- ankiety skierowanych do odbiorców i odbiorczyń instytucji, które biorą w projekcie Hajnówka Dostępna
- audyty architektoniczne
- uwagi od osób z niepełnosprawnościami audytujących budynki

- szkolenia online.

Efektom tego zadania jest obszerny raport, uzupełniony rekomendacjami dla poszczególnych instytucji biorących udział w projekcie. Rekomendacje te stanowią wskazówki do zastosowanie różnorodnych rozwiązań zarówno w fazie testowania, jak i w późniejszym okresie.

Urząd Miasta

UM mieści się w budynku w centralnej części miasta, ale współdzieli go z dwiema jeszcze instytucjami – Urzędem Gminy Hajnówka (gmina wiejska) i Starostwem Powiatowym.

Układ komunikacyjny budynku jest czytelny, jednak łączenie w nim trzech niezależnych instytucji, bez wyraźnego podziału architektonicznego (np. na niezależne piętra, skrzydła) znacznie utrudnia korzystanie z obiektu. Sytuację dodatkowo utrudnia brak biura podawczego.

Rekomendacje

- ponowne wyznaczenie miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami tak, aby ich parametry były spójne oraz zgodne z przepisami,
- wytyczenie miejsc postojowych dla pracowników z niepełnosprawnościami, po analizie możliwości wykonania windy w/przy budynku,
- rozważenie możliwości wykonania ścieżek dotykowych lub innej formy linii prowadzących do budynku,
- prawidłowe wykonanie balustrad
- przy pochylni zewnętrznej, zabezpieczenia przestrzeni między schodami a pochylnią,
- na schodach zewnętrznych - zmianę nakładek antypoślizgowych na rozwiązania płaskie, aby uniknąć potknięcia, zapewnienie kontrastu barwnego,
- sygnalizację wejścia pasem ostrzegawczym
- wykonanie miejsc odpoczynku odpowiadających potrzebom osób starszych oraz z trudnościami w poruszaniu się w poczekalni,
- zapewnienie przestrzeni dla osób poruszających się na wózkach i rodziców z wózkami dziecięcym
- dostosowanie punktu informacyjnego - blat na zdecydowanie zbyt dużej wysokości, brak możliwości zatrzymanie się osoby poruszającej się na wózku,
- poprawa oświetlenia pracownika punktu informacyjnego podczas obsługi klientów
- umożliwienie korzystania z tłumacza Polskiego Języka Migowego oraz instalacja środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących,

- wdrożenie czytelnego, spójnego dla całego budynku systemu oznaczeń podziału na instytucje i oznaczeń kierunkowych,
- przypisanie poszczególnym podmiotom w budynku (UM, Starostwo Powiatowe, UG) kolorów, którymi wyróżnione byłyby ściany lub drzwi pomieszczeń oraz oznakowania,
- przystosowanie oznaczeń, modyfikacja głównej tablicy informacyjnej
- rozważenie wprowadzenia tłumaczeń na język białoruski
- zapewnienia informacji na temat rozkładu pomieszczeń budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
- tablice z regulaminami, ogłoszeniami i innymi informacjami, powinny mieć uporządkowany układ, a ich teksty czytelną czcionką także dla osób słabowidzących i starszych.
- montaż zegara i kalendarza w widocznym miejscu holu wejściowego,
- poprawa komunikacji pionowej (winda zewnętrzna i platforma schodowa,
- przeszkolenie pracowników na wypadek konieczności ewakuacji oraz zaopatrzenie obiektu w urządzenia do ewakuacji osób z trudnościami w poruszaniu się (np. krzesła ewakuacyjne)
- dostosowanie punktu informacyjnego do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, a także wykorzystanie przedsionka sali ślubów (lub wydzielonego z tej przestrzeni stanowiska) do obsługi osób z trudnością w poruszaniu się,
- zapewnienie odpowiednich parametrów klatek schodowych (wyrównanie schodów, likwidacja wystających elementów, poprawa poręczy, wymiana części okien)
- poprawa komunikacji poziomej – ujednoczenie linii prowadzących oraz oświetlenia
- poprawa miejsc odpoczynku i poczekalni przy drzwiach wejściowych do pokoi pracowników merytorycznych
- dostosowanie toalet
- umożliwienie korzystania z wydarzeń w sali ślubów i sali konferencyjnej przez osoby z dysfunkcją słuchu,
- dostosowanie drzwi i przestrzeni sali ślubów i sali konferencyjnej do obowiązujących przepisów pod względem wysokości, szerokości oraz braku progów.
- dostosowanie pomieszczeń magazynowych i porządkowych (w piwnicy)
- wydzielenia pomieszczenia z miejscami do wypoczynku w pozycji leżącej dla kobiet w ciąży i karmiących matek,
- zapewnienie przewijaków oraz miejsc do karmienia,
- warto pomyśleć o zapewnieniu drobnych atrakcji dla dzieci,
- warto zmienić lokalizację włączników na mieszczącą się w przedziale 80-110 cm,
- przeszkolenie pracowników i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za odpowiednie informowanie i kierowanie ewakuacją osób znajdujących się w obiekcie, w tym osób ze szczególnymi potrzebami.

Opinie pracowników Urzędu:

1. Rekomendacje z audytu bardzo jasno określiły potrzeby urzędu w zakresie stosowania usprawnień sensorycznych. Większość z nich została wdrożona. Jednakże działania wymagające większego nakładu pracy i środków działania nie zostały na tę chwilę podjęte tj. plan tyflograficzny, zmiana oświetlenia na korytarzu mniej ostre, niespójność poręczy/balustrad przy schodach wewnętrznych, montaż windy, platformy przychodowej.
2. Przeprowadzony audyt nie zawierał rekomendacji odnośnie przestrzeni turystycznej w mieście. Obserwacje natomiast uświadomiły potrzebę udostępnienia informacji turystycznej osobom z niepełnosprawnościami – tablice mapowe oraz aplikację turystyczną.
3. Audyt jak też wytyczne ustawowe wskazują na konieczność zapewnienia (szczególnie w instytucjach administracji publicznej) osoby posługującej się językiem migowym, na wypadek pojawienia się petenta głuchego i umożliwienia mu bezproblemowego załatwienia interesującej go sprawy.

4. Audyt wykazał potrzebę wyszkolenia asystentów osób z niepełnosprawnościami. Do tej pory żadna z instytucji nie posiadała wyszkolonego pracownika w tym zakresie.
5. Audyt dostępności skupiał największą uwagę na dostępności architektonicznej budynków. Audyty dostępności stron zostały sporządzone na podstawie samooceny, opierając się na wytycznych ustawy z dnia 4 kwietnia 2019r. o zapewnieniu dostępności cyfrowej stron i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Analiza ta pozwoliła na wykrycie błędów związanych dostępnością. W międzyczasie stare strony były konsultowane z potencjalnymi wykonawcami/ firmami zajmującymi się projektowaniem dostępnych witryn, które jednoznacznie stwierdziły, iż istnieje konieczność tworzenia nowych stron - działanie to jest bardziej ekonomiczne i efektywniejsze niż tylko same ich dostosowanie.

Hajnowski Dom Kultury

Hajnowski Dom Kultury znajduje się w niezależnym budynku z własnym ogrodzonym terenem.

Absolutnym priorytetem, wymagającym natychmiastowej interwencji, jest zapewnienie bezpieczeństwa użytkownika. W pierwszej kolejności wymagane jest oznaczenie miejsc niebezpiecznych, a następnie zmiana ich aranżacji, przebudowa lub uniemożliwienie dostępu do nich. Dopiero w kolejnym kroku można myśleć o szansie na zapewnienie dostępu do wszystkich pomieszczeń w obiekcie. Być może rozważyć należy gruntowną przebudowę obiektu, która umożliwiłaby ponowne rozplanowanie części pomieszczeń oraz komunikacji i zapewnienie pełnego bezpieczeństwa użytkowników.

2

Rekomendacje:

- wyznaczenie odpowiednich miejsc parkingowych przed budynkiem i za bramą ogrodzeniową oraz ich oznaczenie
- zadaszenie wejścia głównego
- wykonanie brakującego fragmentu balustrady przy pochylni
- wymiana nawierzchni schodów, wykonanie balustrad na dwóch końcach schodów, dodatkowe poręcze na wysokości 85-100 cm oraz 60-75, a także oznaczenia wypukłe lub w alfabecie Braille'a,
- wyposażenie ławek w hallu głównym w siedziska z oparciem i podłokietnikami oraz przytwierdzenie ich na stałe do podłoża,
- zorganizowanie punktu informacyjnego (np. w szatni)
- zapewnienie obsługi z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się (np. przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza, oraz instalacja urządzeń do obsługi osób słabosłyszących, na przykład pętli indukcyjnych),
- zapewnienie jednoznacznego systemu oznaczeń pokoi i strzałek kierunkowych, a także schematu budynku przy wejściu
- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy
- uporządkowanie ogłoszeń na tablicy informacyjnej
- zastosowanie piktogramów
- rozważenie tłumaczenia oznaczeń na język białoruski,
- wykorzystanie kontrastowych kolorów na posadzce jako linii prowadzących
- poprawa komunikacji pionowej (wyrównanie schodów, instalacja dodatkowych balustrad, oświetlenie)
- dostosowanie schodów prowadzących za kulisami sceny na parter oraz do pomieszczeń w piwnicy,
- zamontowanie balustrad dwustronnych we wszystkich klatkach schodowych
- dostosowanie informacji o sygnałach alarmowych na wypadek powstania zagrożenia,
- rozważenie technicznych możliwości montażu podnośnika lub windy lub zastosowanie platformy schodowej
- umożliwienie spotkań z pracownikami w salce konferencyjnej na parterze

- ograniczyć korzystanie z mniej dostępnych sal plastycznych i warsztatowych na rzecz tych, z których korzystać będą mogli wszyscy użytkownicy.,
- poprawa organizacji komunikacji poziomej
- wprowadzenie modyfikacji w wyremontowanych już toaletach i ich czytelne oznakowanie
- zorganizowanie toalety dla dzieci
- likwidacja progów i sukcesywne poszerzenie drzwi w pomieszczeniach administracyjnych i socjalnych
- dostosowanie drzwi wejściowych i wejścia na scenę w sali widowiskowej
- dostosowanie sceny
- oznaczenie miejsc, gdzie wysokość jest mniejsza niż 2,1 m i zabezpieczenie przed możliwością wejścia pod nie,
- zachowanie minimalnych przejść pożarowych oraz oznaczenie i zabezpieczeniu miejsc, w których występują zaniżenia większe niż 2,1 m. w pomieszczeniach magazynowych, garderobach i piwnicach
- wydzielenie pomieszczenia do karmienia dzieci
- wykonanie przewijaków we wszystkich toaletach na parterze
- zmiana lokalizacji kącika zabaw dla dzieci
- warto zmienić lokalizację włączników na mieszczącą się w przedziale 80–110 cm.
- warto wprowadzić informacje o możliwości wstępu do budynku z psem asystującym
- przeszkolenie pracowników i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za informowanie i kierowanie ewakuacją, a w przyszłości instalacja urządzeń emitujących sygnały wizualne i dźwiękowe informujące o zagrożeniu
- korekta awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego w sali widowiskowej
- usunięcie lub wymiana wycieraczki przy wyjściu ewakuacyjnym
- zapewnienie możliwości ewakuacji osobom z trudnością w poruszaniu się.

Opinie pracowników biblioteki:

1. Wszystkie rekomendacje zawarte w Audycie zostały bardzo dokładnie przeanalizowane przez pracowników Hajnowskiego Domu Kultury. Dzięki nim uzyskaliśmy potrzebne informacje do zaprojektowania oraz wykonania oznaczeń, które będą w jak największym stopniu spełniały swoją funkcję.
2. Niestety ze względu na bezpieczeństwo w czasie pandemii byliśmy zmuszeni przenieść działania do sieci co sprawiło, że nie mogliśmy zrealizować wszystkich wskazówek z audytu.
3. Przed rozpoczęciem seansu przygotowaliśmy specjalnie wyznaczone miejsca dla osób z trudnościami w poruszaniu się oraz wymieniliśmy leżaki na wygodne krzesła ułatwiające siadanie i wstawanie osobom z tej grupy i seniorom.

Biblioteka publiczna

Biblioteka znajduje się w wydzielonych częściach budynku mieszkalnego.

Obiekt nie zmagają się ze znacznymi trudnościami w możliwości zapewnienia dostępności. Priorytetem jest niwelacja występujących progów i zapewnienie odpowiedniej szerokości głównych skrzydeł drzwiowych, a także usunięcie przewężeń w korytarzach do toalet oraz między wyposażeniem. Pracami, które wymagają dużych nakładów finansowych są te związane z przebudową toalet oraz dostępem do wszystkich pomieszczeń lub alternatywną formą dostępności całej oferty Instytucji.

3

Najważniejsze rekomendacje:

- montaż na miejscach parkingowych elementów uniemożliwiających nawis samochodów
- ponowne wyznaczenie przebiegu pochylni
- ponowne wykonanie poręczy
- wykonanie na poręczach wypukłych oznaczeń informujących
- można rozważyć ponowne wykonanie stopni zewnętrznych przy części dla dorosłych (trzy zamiast dwóch)
- wykonanie spocznika w chodniku przed drzwiami oraz dwustronnego nachylenia nawierzchni
- wyprofilowanie progów drzwi zewnętrznych i oznakowanie pasem ostrzegawczym
- zamocowanie do podłoża wycieraczek dywanowych
- zmiana lokalizacji oraz dostosowanie tablicy informacyjnej
- stworzenie planów tyflograficznych oraz informacji w formie dotykowej o układzie wybranych pomieszczeń (np. toalety)
- montaż zegara i kalendarza w widocznym miejscu holu wejściowego
- zainstalowanie podnośnika pionowego (wymaga ekspertyzy konstrukcyjnej) lub zmiana lokalizacji wydarzeń
- zapewnienie ciągłości balustrady po obu stronach schodów
- zastosowanie oznaczeń wypukłych lub w alfabecie Braille'a, informujących dokąd dane schody prowadzą
- zlikwidowanie lub zniwelowanie progów
- przearanżowanie miejsca wypoczynku na I piętrze
- zamontowanie w oknach korytarzy elementów umożliwiających całkowite lub częściowe przesłonięcie
- dostosowanie toalety (przed przystąpieniem do prac remontowych warto skonsultować projekt)
- czytelne oznakowanie pomieszczeń, spójne z systemem informacyjnym całego obiektu
- dostosowanie drzwi oraz oznakowanie progów do pomieszczeń administracyjnych
- zadbanie o czytelność układu ewakuacji
- zapewnienie możliwości bezpiecznej ewakuacji osób z trudnością w poruszaniu
- przeszkolenie pracowników i wyznaczenie osób odpowiedzialnych za odpowiednie informowanie i kierowanie ewakuacją

Uwagi pracowników biblioteki:

1. W ramach audytu dostaliśmy rekomendacje dotyczące łazienek dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami, są wdrożone w przeważającej części. Nie zostało wdrożone rozwiązanie związane z wygodnym, optymalnym zamknięciem się w łazience od wewnątrz użytkownika z niepełnosprawnościami górnych kończyn, ponieważ zamek blokujący drzwi jest na tyle nieduży, że osoba z np. niedowładami lub przykurczem palców może mieć trudności z zamknięciem sobie drzwi od środka, a potem ich ewentualnym otwarciem.

Próba wymiany wkładki w drzwiach skończyła się niepowodzeniem, ponieważ zamówione drzwi miały otwór tylko na wkładkę z małym zamkiem, wkładka z większym zamkiem stwarzała konieczność powiększenia (rozwiercenia) pierwotnego otworu, a to wiązało się z utratą gwarancji na całe drzwi. Na to rozwiązanie więc się obecnie nie zdecydowaliśmy.

2. W przypadku organizowanych wydarzeń - na ile pozwalały warunki obostrzeń epidemicznych oraz warunki lokalowe, staraliśmy się wdrożyć wszystkie rekomendacje audytu w testowanym rozwiązaniu.
3. Rekomendacje z audytu są na bieżąco wdrażane do obsługi użytkowników z niepełną sprawnością wzroku oraz osób starszych.

Hajnówka Centralna

Budynek dawnego dworca jest powoli przywracany do użytkowania po długim czasie przerwy. Stan istniejący jest trudny do oceny pod względem dostępności, gdyż brak jeszcze ostatecznej aranżacji, elementów wykończenia i wyposażenia. W związku z powyższym, przeanalizowane zostały kluczowe punkty z ryzykiem tworzenia barier architektonicznych.

Całościowo obiekt wymaga uwzględnienia wielu wytycznych i przepisów, jednak fakt, iż zarówno prace remontowe, jak i projektowe dotyczące adaptacji całości obiektu sprawia, że możliwa jest implementacja ich wszystkich.

Najważniejsze rekomendacje:

- miejsce parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami wymaga zmiany pod względem parametrów, rodzaju posadzki (obecna jest uszkodzona) oraz oznakowania,
- rozważenie zmiany lokalizacji wyznaczonego miejsca
- poprawa rozwiązania całej strefy wjazdowej
- wyraźne zaznaczenie i rozróżnienie, które drzwi wejściowe przynależą do jakiej strefy,
- dostosowanie pochylni prowadzącej z poziomu parkingu, do wejścia do części teatralnej,
- montaż odpowiednich balustrad przy schodach
- podniesienie zadaszenia wejścia do wysokości min. 2,4m nad poziomem chodnika,
- zniwelowanie progu i ewentualnych różnic wysokości nachyleniem nawierzchni (po remoncie peronu) wraz z zapewnieniem odpowiedniej przestrzeni manewrowej przed drzwiami do części administracyjnej
- wymiana drzwi wejściowych do budynku
- oznakowanie wejść pasem ostrzegawczym
- lokalizacja punktów informacyjnych lub szatni bezpośrednio przy wejściach lub w miejscach z nich widocznych
- wykonanie miejsc odpoczynku odpowiadających potrzebom osób starszych oraz z trudnościami w poruszaniu się
- zapewnienie przestrzeni dla osób poruszających się na wózkach i rodziców z wózkami dziecięcymi,
- wskazane jest zapewnienie zarówno pętli indukcyjnej, jak i tłumacza PJM w miejscach kontaktu z klientami
- zapewnieniu odpowiedniego systemu oznaczeń - stworzenia zespołu znaków kierunkowych, oznaczeń pomieszczeń oraz planów przy wejściu,
- zapewnić linie kierunkowe lub ścieżki dotykowe,
- montaż zegara i kalendarza w widocznym miejscu holu wejściowego i poczekalni dworcowej,
- zapewnienie bezpiecznego dostępu na antresolę
- zapewnienie dostępu do wszystkich pomieszczeń części administracyjno – hotelowej

- zmiana lokalizacji sali szkoleniowo – konferencyjnej
- uwzględnienie możliwości bezpiecznej ewakuacji przy montażu dźwigu osobowego
- przygotowanie odpowiednich procedur, przeszkolenie pracowników oraz zaopatrzenie obiektu w urządzenia do ewakuacji osób z trudnościami w poruszaniu się (np. krzesła ewakuacyjne),
- dostosowanie schodów oraz zapewnienie poręczy obustronnych przy nich,
- zastosowanie oznaczeń wypukłych lub w alfabecie Braille'a, informujących dokąd dane schody prowadzą,
- krawędzie stopni schodów powinny wyróżniać się kolorem kontrastującym z kolorem posadzki,
- dostosowanie oświetlenia na korytarzach
- remont toalet (zalecana konsultacja z ekspertem), wraz z montażem instalacji alarmowej, przyzywającej pomoc i przewijakami
- dostosowanie drzwi do pomieszczeń administracyjnych i socjalnych,
- właściwa aranżacja pomieszczeń biurowych i socjalnych,
- dostosowanie oświetlenia w pomieszczeniach biurowych i socjalnych
- dostosowanie drzwi oraz właściwa aranżacja sali teatralnej,
- zapewnienie podjazdu i właściwe oznaczenie krawędzi podestu (sceny)
- dobre oznaczenie i naprowadzenia do kas dworcowych,
- dostosowanie okienka podawczego w kasach
- zamontowanie w kasach oświetlenia umożliwiającego czytanie z ruchu warg oraz zastosowanie urządzenia wspomagające obsługę osób głuchych i słabosłyszących,
- zapewnieniu czytelności informacji przekazywanych na tablicach informacyjnych w poczekalni dworca,
- dostosowanie pomieszczeń magazynowych, porządkowych oraz garderób (umożliwienie korzystania z nich przez aktorów lub obsługę z niepełnosprawnościami)
- organizacja miejsca do karmienia
- organizacja kąpielicy dla dzieci
- zmiana lokalizacji włączników na mieszczącą się w przedziale 80-110 cm.
- instalacja urządzeń emitujących sygnały wizualne i dźwiękowe informujące o zagrożeniu,
- zadbanie o czytelność układu ewakuacji.

Opinie członków stowarzyszenia

W opinii członków stowarzyszenia Poczłówka, zajmującego się dworcem, audyt był ważną i pomocną częścią projektu. Uniknięto bezsensownego wydania pieniędzy na tworzenie ulotek i programów z zapisem Braillem, ponieważ wiadomo teraz, że tylko 1% osób z niepełnosprawnością wzroku zna ten system.

Bezценne są uwagi dotyczące prac remontowych i modernizacyjnych oraz wskazówki co jest funkcjonalne i praktyczne.

6. Testowane rozwiązania – efekty

Urząd Miasta

Wdrożenie usprawnień sensorycznych

Zamontowanie w siedzibie budynku urzędu usprawnień sensorycznych tj. linie naprowadzające przed wejściem głównym, kontrastowe nakładki na schody zewnętrzne oraz taśmy na schodach wewnątrz, kontrastowa taśma na drzwiach wejściowych, tabliczki na drzwiach do poszczególnych referatów z napisami w alfabecie Breailla i funkcją NFC, rampa krawężnikowa przy parkingu dla osób z niepełnosprawnościami, spotkało się z pozytywnym odbiorem ze strony pracowników instytucji. Informacja o niej wzbudziła duże zadowolenie szczególnie ze strony środowiska osób z niepełnosprawnością wzroku oraz zainteresowanie osób z zewnątrz, odwiedzających urząd.

Informacja o usprawnieniach wzbudziła duże zadowolenie szczególnie ze strony środowiska osób z niepełnosprawnością wzroku. Podczas odwiedzin urzędu przedstawiciela Związku Niewidomych koło terenowe w Hajnówce poszczególne elementy zostały przez nią przetestowane i ocenione bardzo dobrze. Jediną uwagą z jej strony było to, by mieć świadomość tego, iż sposób ich odbioru i użyteczności zależy w bardzo dużym stopniu od

rodzaju oraz stopnia dysfunkcji wzroku.

Pracownicy urzędu oceniają pozytywnie zastosowane rozwiązanie. Informacje na drzwiach odnośnie funkcjonalności pokoi są przejrzyste i bardziej czytelne niż poprzednio, podobnie schody zewnętrzne i wewnętrzne stały się bardziej widoczne.

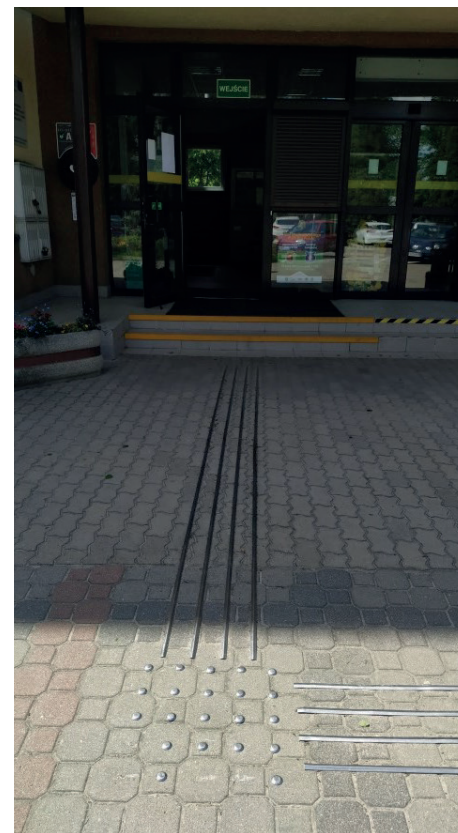
Po zamontowaniu niektórych z usprawnień pojawia się wniosek odnośnie ich trwałości i stopnia zużycia, co w przyszłości będzie wymagało wymiany. Dotyczy to głównie kontrastowych taśm na schodach wewnętrznych. Okazuje się, iż taśmy te bardzo szybko się brudzą, przez co stają się mniej widoczne. Należałoby zastosować trwałe antypoślizgowe nakładki w żółtym kolorze, będą one bardziej odporne na zabrudzenia oraz zniszczenie.

Linie naprowadzające zamontowane na zewnątrz w trakcie zimowego odśnieżania chodników w kilku miejscach zostały zniszczone przez odśnieżarkę. Są też bardzo śliskie. Wobec powyższego bardziej sprawdzone okażą się pasy oraz płyty dla niewidomych z takich materiałów jak poliuretan, guma czy beton.

W trakcie fazy wdrażania planowane jest w miarę możliwości finansowych, poprawienie niektórych elementów, a także wdrażanie nowych m.in.

barierki przy podejździe dla wózków przed budynkiem urzędu, platforma przychodowa/winda.

Testowane rozwiązanie wpłynęło przede wszystkim na zwiększenie równości szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do usług urzędu.

System przestrzennej komunikacji miejskiej – 3 tablice mapowe

W przestrzeni miejskiej, w trzech kluczowych miejscach (przy budynku urzędu, na terenie OSiR, przy Hajnówce Centralnej) zostały ustawione dwustronne tablice mapowe. Na jednej stronie widnieje mapa miasta z naniesionymi atrakcjami turystycznymi, na drugiej krótka charakterystyka miasta. Tablice zawierają funkcję NFC oraz QR kod, które odsyłają do dedykowanej strony, gdzie znajdują się opisy danego miejsca z audiodeskrypcją.

Użytkownicy postrzegają pozytywnie tablice, nie tylko ze strony wizerunkowej, ale również użytkowej. Treści są czytelne i łatwe w odbiorze. Za bardzo atrakcyjny element uznają audiodeskrypcję użytkownicy z niepełnosprawnością wzroku, jak też osoby bez tej dysfunkcji.

Rozwiązanie to uatrakcyjniło przestrzeń miejską wzbogacając ją o dodatkowe źródło informacji turystycznej.

W przypadku dwóch lokalizacji zostaną jeszcze naniesione drobne poprawki. Mianowicie wokół tablic przy urzędzie oraz na OSiR zostanie ułożona nawierzchnia z płytek/kostki betonowej, by móc swobodnie poruszać się przy nich m.in. wózkami inwalidzkimi.

Rozwiązanie wpłynęło na zwiększenie informacji promocyjnych w mediach społecznościowych o funkcjonalności tablic.

Testowane rozwiązanie przestrzega zasady równości szans.

Kurs języka migowego

W kursie języka migowego uczestniczyli przedstawiciele instytucji oraz organizacji pozarządowych. Każda z nich zyskała pracownika, który w mniejszym lub większym stopniu będzie mógł porozumieć się z osobą głuchą. Należy mieć też na uwadze, iż kurs kształcił tylko na poziomie podstawowym, co wymagałoby podjęcia starań o organizację kursów na wyższym poziomie.

Uczestnicy kursu pozytywnie odnieśli się do zajęć, zaznaczając chęć ich kontynuacji mimo jego trudności. Istnieje jednak konieczność ciągłego praktykowania języka migowego, utrwalania, by go nie zapomnieć.

Pracownicy są zadowoleni z tego, że mogli wziąć udział w takim kursie i zdobyć umiejętność posługiwania się językiem migowym. Z punktu widzenia instytucji, wpływa to pozytywnie na jej wizerunek jeśli chodzi o dostępność. Na terenie miasta zamieszkuje niewiele osób z dysfunkcją słuchu,

posługujących się językiem migowym, co rzutuje na niski odsetek spraw załatwianych z ich udziałem. Biorąc jednak pod uwagę zainteresowanie językiem migowym należałoby podjąć starania o doksztalcanie uczestników w tym zakresie na wyższym poziomie.

W fazie wdrażania warto by było zorganizować spotkanie uczestników kursu języka migowego w celu przypomnienia i utrwalenia materiału. Testowane rozwiązanie zachowuje zasadę równości szans.

Kurs języka migowego zakończył się ankietą oceniającą szkolenie i jego efekty. Wszyscy uczestnicy odpowiedzieli, że jest bardzo potrzebny (100% odpowiedzi). Za trudność uznano przede wszystkim to, że kurs odbył się w związku z pandemią w formie on-line przez zoom – nie zawsze znaki były dobrze widoczne, a także instruktorka zniknęła z ekranu, więc pewną część się traciło, Również 100 % uczestników zadeklarowało chęć uczestnictwa w kolejnych szkoleniach, doskonalących kompetencje migowe.

Kurs dla asystentów osób z niepełnosprawnościami

Przeprowadzenie kursu przyniosło trwałe korzyści dla każdej instytucji, której przedstawiciele brali w nim udział. Wykształciły one osoby, jakie nabyły wiedzę z zakresu różnych rodzajów niepełnosprawności, postępowania wobec tych osób, udzielania im pomocy. Umiejętności te ułatwią codzienny kontakt instytucji z osobami z dysfunkcjami.

Uczestnicy kursów wynieśli pozytywne wrażenia z odbytego kursu, czerpiąc z niego wiele cennych informacji odnośnie funkcjonowania osób z

różnymi niepełnosprawnościami w przestrzeni publicznej oraz postępowania wobec nich, w taki sposób by czuli się pełnoprawnymi i równymi jej użytkownikami. Nabyte umiejętności kursanci będą mogli wykorzystywać w miejscu pracy oraz w codziennych sytuacjach.

Przeszkoleni uczestnicy instytucji (urząd miasta 2 osoby) oceniają pozytywnie zastosowane rozwiązanie. Do tej pory jednak nie doświadczyli sytuacji kontaktu z osobą z niepełnosprawnością w miejscu pracy.

Kursy dla asystentów należy realizować w pierwszej kolejności, przed wdrażaniem jakichkolwiek działań związanych z dostępnością. Zakres poruszanych na nim zagadnień wprowadza szczegółowo w tematykę niepełnosprawności, różnych rodzajów dysfunkcji, pozwala na poznanie rzeczywistości z perspektywy osoby niepełnosprawnej. Tak zdobyta wiedza ułatwi podejmowanie kolejnych kroków.

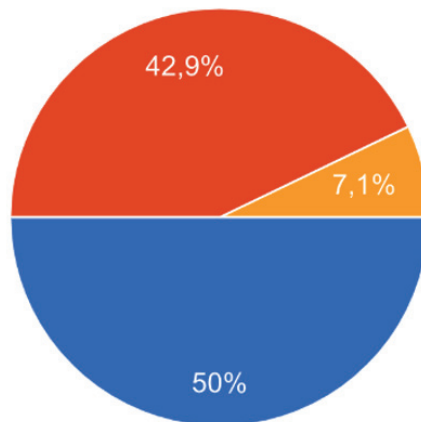
Istnieje potrzeba kontynuacji kursu dla asystentów osób z niepełnosprawnościami.

Podczas trwania kursu pojawiły się sugestie od uczestników, co do chęci udziału w innych kursach poruszających tematykę niepełnosprawności. Osoby z zewnątrz także wyrażały duże zainteresowanie udziałem w takim rodzaju aktywności. Informacje te mobilizują do zorganizowania kursu dla kolejnych grup. Będzie to wdrażane w miarę możliwości finansowych.

Szkolenie zostało przez uczestników ocenione bardzo wysoko.

Na pytanie o ocenę przydatności odpowiedzi rozłożyły się następująco:

Jak ocenia Pan/i zagadnienia poruszane ma szkoleniu pt. Wstęp do niepełnosprawności.

- wszystko będzie przydatne
- większość rzeczy będzie przydatna
- trudno powiedzieć
- tylko niektóre rzeczy będą przydatne
- żadne z zagadnień nie będą przydatne

Podobnie – bardzo wysoko – oceniana jest przydatność poszczególnych elementów szkolenia.

Uczestnicy za najbardziej wartościowe uznali:

- możliwość doświadczenia każdej z niepełnosprawności na „własnej skórze”
- ciekawe prowadzenie zajęć stacjonarnych
- zajęcia praktyczne
- nowe informacje i możliwość praktycznego spróbowanie różnych kwestii, czyli nie tylko teoria
- wszystko, czego nie wiedziałem
- to, że prowadzący przekazywali to co oni w praktyce na co dzień przeżywają i to jest autentyczne i

dla nas te nauki są przydatne

- to, że mogliśmy się wczuć w osobę z niepełnosprawnością, jak takiej osobie pomóc, czego nie powinniśmy robić
- duża wiedza praktyczna prowadzących
- zajęcia stacjonarne
- kurs spełnił moje oczekiwania. Był elastyczny, dostosowany do możliwości czasowych osób pracujących. Ciekawie przygotowane prezentacje poszczególnych tematów. W rzetelny i przystępny sposób przekazana baza wiedzy, potrzebna do pracy z osobami z różnymi niepełnosprawnościami
- możliwość wejścia w świat osób niepełnosprawnych, poznanie ich problemów – zwłaszcza przejazd po mieście na wózku inwalidzkim, czy zakupy z zatyczkami w uszach. Bardzo ciekawe i pouczające doświadczenie.

Dostosowanie 2 serwisów internetowych do standardów dostępności cyfrowej

W ramach działania testowego zmodernizowano dwie strony partnerów projektu: Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce oraz Urzędu Miasta Hajnówka. Obie zostały dostosowane do standardów dostępności cyfrowej WCAG 2.1 oraz zmienione graficznie. Rozwiązanie jest trwałe.

Oba projekty zwiększyły przejrzystość witryn, czytelność informacji oraz łatwiejszy do nich dostęp nie tylko pracowników instytucji, ale również użytkowników zewnętrznych. Jednakże w celu utrzymania dostępności stron pracownicy zostają zobowiązani do przekazywania materiałów do publikacji dostosowując się do wytycznych tj. odpowiednie formatowanie tekstu, czcionka, opisy alternatywne do zdjęć i grafik.

Dostosowanie stron do standardów dostępności cyfrowej kierowane jest przede wszystkim do osób z dysfunkcją wzroku. Stąd też strony zawierają funkcję zmiany rozmiaru czcionki, ustawienia interlinii, kontrastu strony, co znacznie ułatwi odczytanie treści oraz odbiór za pomocą czytnika ekranu. Efekty zrealizowanego zadania zostały ocenione pozytywnie przez osoby ze Związku Niewidomych koło Terenowe w Hajnówce. Nie zgłaszały one większych uwag, co do barier w odbiorze treści.

Dotychczasowa witryna urzędu była bardzo źle oceniana nie tylko przez pracowników, ale również odbiorców zewnętrznych ze względu na przeładowanie informacjami,

nieczytelność, trudności w znalezieniu informacji.

Obecne obie witryny zdaniem pracowników bardzo podniosły poziom wizerunkowy. Są one bardzo czytelne, przejrzyste. Trudnością jednak nadal pozostaje przekonanie pracowników do stosowania standardów dostępności cyfrowej. Jest to proces powolny, lecz możliwy do realizacji.

Aby utrzymać dostępność stron niezbędne jest uświadomienie pracowników przez redaktora strony o konieczności odpowiedniego przygotowania materiałów do publikacji. Stąd też zachęceni są do brania udziału w szkoleniach m.in. z przygotowywania dostępnych dokumentów. Instruowania są także miarę potrzeb przez administratorów strony.

W fazie testowania w miarę możliwości finansowych, chcielibyśmy udostępnić stronę i usługi osobom słabosłyszącym i głuchym poprzez funkcję tłumacza języka migowego on-line.

Zastosowane rozwiązanie zachowuje zasadę równości szans poprzez dostępność, czytelność publikowanych materiałów dla wszystkich grup.

Aplikacja mobilna „Hajnówka. Duchowa Witalność”

Utworzona aplikacja jest rozwiązaniem trwałym funkcjonującym w przestrzeni miejskiej za pośrednictwem Internetu. Zwiększyła ona dostępność do informacji turystycznej o atrakcjach, lokalach gastronomicznych, wydarzeniach odbywających się w regionie. Udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami tj. audiodeskrypcja obiektów

turystycznych otwiera obszar turystyki dla tej grupy społecznej, czyniąc ją równymi odbiorcami.

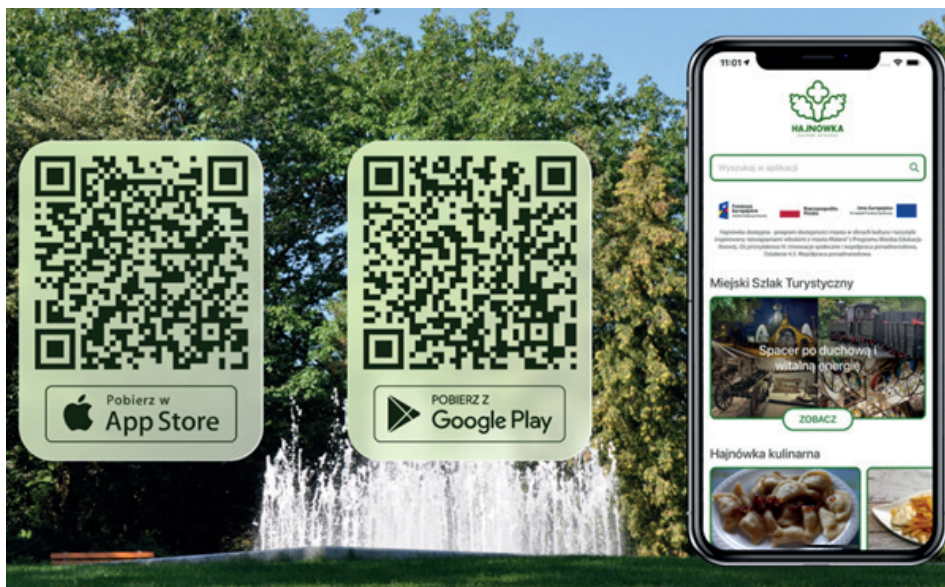
Aplikacja mobilna skierowana jest przede wszystkim do turystów odwiedzających nasze miasto. Ma ona na celu zwiększenie ruchu turystycznego osób z niepełnosprawnościami. Jej formuła dostosowuje się do ich potrzeb poprzez czytelność, audiodeskrypcję, informacje o dostępności danego obiektu dla osób z niepełnosprawnościami. Aplikacja jest bardzo pozytywnie oceniana przez użytkowników. Do tej pory nie otrzymaliśmy żadnych uwag, co do jej funkcjonalności.

Te osoby, które miały okazję ją sprawdzić oceniają ją pozytywnie. W bogaciła ona zasób narzędzi promujących miasto.

Pojawiły się głosy, aby stworzyć wersję językową aplikacji, głównie angielską.

Aplikacja będzie rozszerzana o nowe elementy tj. punkty na szlakach, wersje językowe.

Zastosowanie rozwiązanie nie narusza zasady równości szans. Każdy ma taki sam dostęp do niej, ze względu na płeć, wiek, grupę społeczną, zawodową.

Aplikacja dostępna jest na dwa systemy operacyjne i można ją pobrać:
<https://play.google.com/store/apps/details?id=pl.amistad.treespot.baseTreespot>
<https://apps.apple.com/pl/app/hajnowka-duchowa-witalnosc/id1538123277>

Piktorgamy

Przyjęły się, jako praktyczne i czytelne rozwiązanie.

Osoba pracująca w Urzędzie:

Mieliśmy bardzo duże zainteresowanie szkoleniami z języka migowego, co było pewnym zaskoczeniem. Powody bywają różne – czasem w rodzinie jest ktoś niedosłyszący, czasem młode osoby uznają to na istotny element kompetencji zwiększający ich szanse na rynku pracy. Coraz więcej instytucji będzie wdrażało obowiązkowe elementy programu Dostępność +, coraz częściej takie umiejętności będą pożądane przez pracodawców. Język migowy potrzebny jest w Policji, OPS i innych instytucjach obsługujących mieszkańców.

Będziemy szukać możliwości zorganizowania takich szkoleń dla chętnych mieszkańców. Skoro są potrzeby, trzeba szukać rozwiązań. Dla nas sygnałem był nagły skok oglądalności naszego profilu na Fb po zamieszczeniu postu o szkoleniu.

Widzimy, że są w Hajnowce osoby, które pozbawione były możliwości uczestnictwa w wydarzeniach, czy samodzielnego załatwienia swoich spraw z powodu niedostępności. Ale dostępność musi być zapewniona kompleksowo: od drogi dościa (dojazdu), możliwości wejścia i poruszania się po budynkach, czytelnej informacji, możliwości porozumienia się. Bywa, że stosowane są pozorne ułatwienia, na przykład oznaczenie stopni w banku, które jest zrobione źle, a same schody są wciąż niezbyt bezpieczne.

Bardzo potrzebne jest zwiększenie świadomości społecznej – instytucji, firm, osób prywatnych – żeby były uczulone na organizację przestrzeni.

Dobrze, że prowadzona jest praca z dziećmi i młodzieżą, mieliśmy w szkołach

program „N jak niewidomy”, pokazujący na co należy zwracać uwagę, jak powinna być zorganizowana bezpieczna przestrzeń, jak się zachować w kontakcie z osobą niedowidząca. Prowadzi je Związek Niewidomych we wszystkich placówkach edukacyjnych. Dla dzieci jest to zupełnie naturalny proces, a przy okazji uświadamia, że trzeba dbać o wzrok. Instytucje w mieście muszą zacząć dbać o bezpieczeństwo osób z dysfunkcjami, żeby czuły się bezpieczniej w bankach, sklepach, w miejscach, z których mieszkańcy korzystają.

Chcielibyśmy, żeby do Hajnówki przyjeżdżało więcej osób z zewnątrz, ale żeby zwiększyć zainteresowanie

osób z utrudnieniami konieczne jest dostosowanie do ich potrzeb bazy noclegowej, tras turystycznych, restauracji, kawiarni itp. Właściciele obiektów turystycznych często nie wiedzą co należy zrobić, żeby poprawić warunki, potrzebują wsparcia – osoby biorące udział w projekcie będą wiedziały więcej i będą mogły pomóc. W chwili obecnej miasto Hajnówka (i cały powiat hajnowski) ma bardzo mało miejsc przystosowanych do specjalnych potrzeb, a nawet jeśli one gdzieś są, to nikt o tym nie wie. Zupełnie nieczytelne są nawet tak banalne informacje, jak rozkłady jazdy – na różnych przystankach stają autobusy różnych przewoźników, przypięte

kartki są często nieaktualne. Jeśli ktoś nie korzysta z komunikacji na co dzień – ma niewielkie szanse dowiedzieć się czegoś. Może powinna być dostępna aplikacja z rozkładem, uwzględniająca wszystkich przewoźników?

Ważna jest komunikacja pomiędzy instytucjami, czyli między nami. Sami się musimy otwierać, nie tylko w sensie fizycznym. Musimy rozmawiać!

Na razie mamy systematyczne spotkania w ramach Grupy Inicjatywnej, ale już teraz powinniśmy myśleć o jakimś systemie informowania „po projekcie”.

No i czekamy na utworzenie wojewódzkiej bazy miejsc przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Hajnowski Dom Kultury

Oznaczenia dla osób ze specjalnymi potrzebami

Tabliczki z oznaczeniami z pewnością będą wykorzystywane podczas innych wydarzeń odbywających się w hajnowskim Domu Kultury, gdyż są ogromnym ułatwieniem dla osób ze specjalnymi potrzebami. Stosowanie ich nie wymaga większego nakładu pracy ponieważ ogranicza się wyłącznie do rozstawienia ich przy danych stoiskach. Wykorzystanie tych oznaczeń służyć będzie do różnych jarmarków, kiermaszów i festiwali.

Podczas Kiermaszu, na którym testowane były oznaczenia, była członkini Polskiego Związku Niewidomych. Po jej analizie uzyskano pozytywne rekomendacje na temat tabliczek. Oznaczenia te są wygodne nie tylko dla osób z niepełnosprawnością wzroku ale też dla innych uczestników imprezy. Dzięki temu, że stworzone są w kontrastowych kolorach i napisane prostą czcionką są czytelne i wyraźne, co sprawia, iż oznaczone stoisko jest lepiej widoczne.

W opinii pracowników Hajnowskiego Domu Kultury zastosowane rozwiązanie w tym przypadku jest bardzo wygodne oraz przydatne. Dzięki oznaczeniom dla osób ze specjalnymi potrzebami imprezy stają się bardziej atrakcyjne dla ludzi, którzy w nich uczestniczą. Nie wymaga to dodatkowego nakładu pracy a ta w tym przypadku ogranicza się tylko i wyłącznie do rozstawienia tabliczek na danym stoisku.

To, nad czym można byłoby pomyśleć na przyszłość, to różne formy tabliczek

np.: forma stojąca, forma wisząca i inne w zależności od stoiska, gdyż podczas testowania okazało się, że na niektórych stanowiskach sprawdziłaby się lepiej forma wisząca.

W przyszłości na takich tabliczkach planowane są piktogramy, które będzie można wykorzystywać podczas innych imprez.

Testowane rozwiązanie z pewnością wyrównało szanse osób z niepełnosprawnościami na udział w wydarzeniu. Oznaczenia przyczyniły się do przyjemnego i ułatwionego korzystania z kiermaszu osobom z wadami wzroku ale i dla innych uczestników imprezy.

Dzień Pluszowego Misia

Pracownicy odpowiedzialni za testowanie tego rozwiązania musieli zagłębić się w temat dostępności co sprawiło, że stali się bardziej otwarceni i wrażliwi na potrzeby innych ludzi odwiedzających naszą instytucję.

Jeżeli w przyszłości ze względu na sytuację epidemiologiczną będzie dalsza potrzeba przenoszenia wydarzeń do sieci, z pewnością będą kontynuowane takie rozwiązania. Nagranie i zmontowanie filmików i dodanie do nich napisów wymaga większego nakładu pracy ale nie jest niemożliwe. Istnieje możliwość rozszerzenia tego rozwiązania na inne działania, jeśli tylko będzie taka potrzeba.

Sądząc po ilości wyświetleń i aktywności użytkowników wydarzenie cieszyło się ogromnym zainteresowaniem. Dzień Pluszowego Misia skierowany był do rodzin z dziećmi. Po emisji animacji i teatryku online nie otrzymano żadnych negatywnych komentarzy i opinii.

W opinii pracowników Hajnowskiego

Domu Kultury dodanie napisów do filmików to bardzo dobry pomysł na ich dostosowanie. Sprawdziło to również, że instytucja otworzyła się na nowe formy organizacji wydarzeń. Dzięki temu Hajnowski Dom Kultury stał się bardziej atrakcyjny i dostępny dla innych ludzi z naszego miasta. Jedyną trudnością jest odpowiednie dostosowanie nagranych i zmontowanych wcześniej filmików, gdyż zajmuje to bardzo dużo czasu.

Po emisji filmiku z animacjami oraz teatryku zauważyliśmy, że jest on dostosowany tylko i wyłącznie do osób niesłyszących.

W przyszłości planowane jest zwiększenie dostępności w wydarzeniach online poprzez dodanie do filmików lektora opisującego treści wizualne osobom niewidomym i słabowidzącym.

Testowane rozwiązanie wyrównało szanse osób z niepełnosprawnościami na udział w wydarzeniu. Nagranie i odpowiednio zmontowanie filmów oraz wstawienie ich do sieci przyczyniło się do większego zaangażowania dzieci i ich rodziców do wzięcia udziału w proponowanych animacjach. Doświadczenie pokazało, że podczas form stacjonarnych rodzice pozostają tylko obserwatorami i nie biorą czynnego udziału w zabawach ze swoimi dziećmi, możliwość udziału dzieci w dogodnym dla nich i dla rodziców czasie, w domu, zwiększyło ich uczestnictwo.

Dodanie napisów do filmików sprawiło, że mogły je obejrzeć osoby z wadą słuchu.

Kino Plenerowe

Z powodu zagrożenia epidemicznego tylko jedna projekcja miała

miejsce realnie w plenerze („Mężczyzna imieniem Ove”). Pozostałe dwa („Czarny mercedes” i „25 lat niewinności. Sprawa Tomka Komendy”) odbyły się w Sali, przy czym zachowano wszystkie wymagane przepisami środki ostrożności.

W przyszłości z pewnością będzie kontynuowany temat audiodeskrypcji w HDK. W zależności od potrzeb i możliwości odbiornik będą wykorzystywane jak najczęściej.

Po projekcji filmu chętne osoby miały możliwość wyrażenia swoich spostrzeżeń bezpośrednio dla pracowników Hajnowskiego Domu Kultury. Podczas tych rozmów otrzymaliśmy wiele słów podziękowań za zainteresowanie się tematem dostępności i za zorganizowanie takiego kina. Z odbiorników do audiodeskrypcji najwięcej skorzystało osób z Polskiego Związku Niewidomych ale były również osoby z wadą słuchu, które w pełni mogły cieszyć się filmem gdyż posiadał on napisy w języku polskim. Oprócz osób z niepełnosprawnościami z odbiorników korzystały również osoby zdrowe, które z czystej ciekawości chciały sprawdzić działanie audiodeskrypcji. Jediną uwagą zgłoszoną przez użytkowników była późna godzina seansu, przez co wiele zainteresowanych osób nie mogło wziąć udziału w testowaniu tego rozwiązania.

Pracownicy Hajnowskiego Domu podczas seansów sami chętnie korzystają z odbiorników audiodeskrypcji, uważają, że zastosowanie takiego rozwiązania jest bardzo przydatne. Obsługa odbiorników jest łatwa i nie stanowi większych problemów. Dzięki nim instytucja stała się bardziej

dostępna i otworzyła się na osoby z niepełnosprawnościami co sprawiło również, że Hajnowski Dom Kultury zyskał na atrakcyjności dla wszystkich mieszkańców naszego miasta. Ponadto audiodeskrypcja jest coraz bardziej popularna dlatego znalezienie odpowiedniego filmu jest coraz łatwiejsze.

Tuż przed realizacją wydarzenia okazało się że osoby niewidome i niedowidzące będą miały problem z dotarciem na miejsce seansu ze względu na późną porę jego projekcji i zapadający zmrok. Przy kolejnym testowaniu projekcja filmu odbędzie się o wcześniejszej porze, dlatego też seans zostanie przeniesiony do Sali widowiskowej budynku HDK.

Przez duże zainteresowanie audiodeskrypcją w przyszłości planujemy poszerzyć ofertę o inne wydarzenia z możliwością zastosowania audio deskrypcji tj. teatryki, spektakle.

Testowane rozwiązanie z pewnością wyrównało szanse osób z niepełnosprawnościami na udział w projekcji filmów. W seansie mogły wziąć udział nie tylko z niepełnosprawnością wzroku ale i słuchu jak również z trudnością w poruszaniu się.

Piktorgamy

Przyjęły się, jako praktyczne i czytelne rozwiązanie.

Biblioteka Publiczna

Łazienka dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Jest to rozwiązanie trwałe, wpłynęło na komfort pracy osób zatrudnionych przez zwiększenie dostępnej przestrzeni i swobody poruszania się w tej przestrzeni. Nowe wyposażenie łazienki ma duży wpływ na poczucie estetyki i łatwość w bieżącym zachowaniu czystości.

Podczas ograniczeń związanych z pandemią nie zmieniło to istotnych elementów funkcjonowania instytucji, przez dłuższy czas zamknięte były czytelnie. Po przywróceniu normalnego funkcjonowania Biblioteki – łazienka jest wykorzystywana, również przez osoby z niepełnosprawnościami, dzieci, osoby starsze itp.

Wszystkie 6 wydarzeń, które w okresie testowania były przeprowadzone przez bibliotekę – odbyły się poza biblioteką, w wynajętych lub użyczonych salach innych instytucji, lub w formule online, gdy w bibliotece przebywał jedynie

pracownik prowadzący spotkanie autorskie online.

W fazie wdrażania wydarzenia powróciły do siedziby biblioteki.

Pracownicy są z wprowadzonych udogodnień bardzo zadowoleni, doceniają przestronność i funkcjonalność uzyskanej przestrzeni nowoczesnej i dostępnej łazienki oraz jej estetykę, nowoczesny standard, i możliwość łatwego zachowania czystości. Nie zgłaszają związanych z rozwiązaniem trudności czy wątpliwości. Rozwiązanie wpłynęło pozytywnie na wizerunek instytucji jako miejsca nowoczesnego i dostępnego, dbającego o swych użytkowników.

Po upływie terminu gwarancji na drzwi zmienimy to, co się nie do końca sprawdziło – planujemy wymianę wkładki drzwiowej z klamką i bardziej dostępnym zamkiem.

Rozwiązanie wpłynęło na większą dostępność biblioteki, zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami, związanymi z niepełnosprawnościami narządów ruchu, starszymi, o nietypowo dużym lub nietypowo małym wzroście.

Czytaki Orion Plus

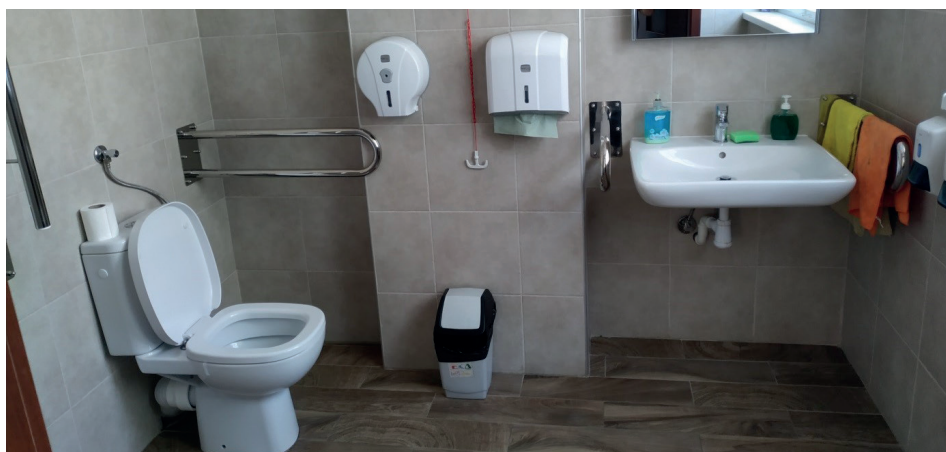
Jest to rozwiązanie trwałe, czytaki są wykorzystywane przy bieżącej obsłudze czytelnika w Wypożyczalni, zwłaszcza czytelnika niewidzącego lub niedowidzącego.

Czytaki do tej pory posiadane przez bibliotekę na mocy umowy ze stowarzyszeniem Larix mogły być udostępniane tylko osobom zrzeszonym w Polskim Związku Niewidomych, lub z lekarskim orzeczeniem o niedowidzeniu. Obecnie będą wykorzystywane też przez osoby w starszym wieku, które mają osłabiony wzrok, ale jeszcze takich orzeczeń nie mają, oraz przez osoby które nie mają problemów ze wzrokiem, ale z powodu ograniczeń czasowych, organizacji dnia lub osobistych preferencji, wolą mieć łatwy technicznie kontakt z książką mówioną.

Testowane rozwiązanie jest dobrze przyjęte przez użytkowników, nie zgłaszają do niego zastrzeżeń.

Z punktu widzenia instytucji czytaki poszerzają naszą ofertę, pracownicy więc widzą ich potencjał; nie był on jednak maksymalnie wykorzystywany w fazie testowania, ponieważ osoby z niepełnosprawnością wzroku oraz w starszym wieku należały w warunkach epidemii do grup podwyższonego ryzyka, i z tego powodu znacząco ograniczyły w ogóle odwiedziny biblioteki, oraz osobisty udział w spotkaniach stowarzyszeń typu Uniwersytet III Wieku czy koło Polskiego Związku Niewidomych. Po zdjęciu restrykcji sukcesywnie promowane są możliwości wykorzystania tego urządzenia.

Rozwiązanie wpłynęło na większą dostępność biblioteki, zwłaszcza

dla osób z problemami ze wzrokiem, oraz dla takich osób, które preferują książkę mówioną, a zależy im na prostym i bezawaryjnym dostępie do książek w takiej formie.

Wydarzenia w bibliotece

Jest to rozwiązanie okazjonalne. Przeprowadzono 6 wydarzeń, różniących się między sobą ilością i typem uczestników, miejscem organizacji, formułą (w realu oraz online).

Nowa forma przeprowadzenia wydarzenia online wiąże się z innym nakładem pracy, niż jest to w przypadku wydarzenia w tzw. realu; wiąże się to z inną logistyką przygotowania i przeprowadzenia wydarzenia. Została ona przetestowana na spotkaniach autorskich dla dorosłych czytelników, refleksje zostały przez pracowników już wykorzystane w przeprowadzanych obecnie na bieżąco spotkaniach tematycznych online z grupami przedszkolnymi. Nowa wiedzę i umiejętności pozwala na twórcze podejście do kolejnych form spotkań z użytkownikami biblioteki.

Testowane rozwiązania zostały bardzo pozytywnie odebrane przez użytkowników, równie pozytywnie są odbierane te wydarzenia dla przedszkolaków, które formułą online nawiązują do przeprowadzonych w ramach projektu spotkań autorskich online dla użytkowników dorosłych.

Użytkownicy wydarzeń pozytywnie wypowiadali się zwłaszcza na temat wdrożonych rozwiązań, umożliwiających im kontakt z biblioteką mimo trwających obostrzeń epidemicznych (spotkanie online na zoomie; spotkanie w realu, połączone z równoległą transmisją na żywo na fb; spotkania w realu w dużej przestrzeni sali kolumnowej Hajnowskiego Domu Kultury m.in.

dla dzieci ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, czy integracyjne spotkanie użytkowników różnych pokoleń w ramach Narodowego Czytania).

Wydarzenia zorganizowane w formie online pozytywnie wpłynęły na wizerunek instytucji, biblioteka wychodzi naprzeciw potrzebom użytkowników mimo obostrzeń, szukając nowych form kontaktu z czytelnikiem.

Zauważamy, że wiele osób starszych, które do tej pory uczestniczyło w spotkaniach w bibliotece, nie było w stanie uczestniczyć w tego typu wydarzeniach, chodzi nie tylko o brak umiejętności technicznych/cyfrowych, ale też o nabyte i utrwalone tradycyjne przyzwyczajenia, dotyczące spotkań w bibliotece.

Należy w dalszym ciągu pracować nad zwiększeniem dostępności, jeśli chodzi o warunki lokalowe przeprowadzanych wydarzeń, ich dostępność techniczną (wydarzenia online), a także sposób myślenia pracowników zaangażowanych w organizację, dotyczący potencjalnych pytań i zgłaszanych potrzeb przez osoby o szczególnych potrzebach.

Ważna jest bieżąca reakcja na pojawiające się możliwości w fazie wdrażania, zwłaszcza kiedy pojawiła się możliwość organizowania wydarzeń w lokalu biblioteki.

Z powodu obostrzeń epidemicznych żadne z 6 organizowanych przez bibliotekę testowanych wydarzeń nie odbyło się w całości w lokalu biblioteki, jedynie w czasie dwóch spotkań autorskich online w bibliotece przebywała bibliotekarka prowadząca spotkanie. W fazie wdrażania wykorzystano jednak w pełni zdobyte doświadczenie.

Rozwiązanie wpłynęło na większą dostępność biblioteki, zwłaszcza dla osób preferujących nowe technologie w kontakcie z biblioteką i w organizowanych przez nią wydarzeniach. Takie preferencje mogą się wiązać z niepełnosprawnościami związanymi z poruszaniem się i/lub wzrokiem, które to niepełnosprawności mogą być niwelowane przez sprzęt elektroniczny dostępny w domu (np. komputer z odpowiednim oprogramowaniem). Dotyczy to też osób, mających czasowy problem związany z przemieszczaniem się poza swój dom (np. choroba).

Piktorgamy

Przyjęły się, są czytelne i dobrze spełniają swoją funkcję.

Stowarzyszenie Pocztówka

Międzynarodowy Festiwal Teatralny Wertep – Naturalnie wertepowe strony świata

Festiwal był okazją do testowania kilku rozwiązań zwiększających dostępność równoległe – spektakle szeptane, transmisje online, druki (zaproszenia, ulotki, plakaty), riksze, mobilny punkt informacyjny, spacerzy performatywne. Część działań była i w przyszłości nadal będzie kontynuowana, np. spektakle szeptane, spacerzy performatywne, transmisje online, udostępnianie rikszy. Stosowanie rozwiązań zwiększających dostępność wymaga większego nakładu pracy i finansowania, ale jest możliwe do rozszerzenia na inne działania, np. we współpracy z innymi instytucjami.

Riksze zrobiły furorę, wartością dodaną jest niewątpliwie wzmocnienie promocji i zainteresowaniem

nietypowym środkiem transportu. Pewnym kłopotem jest jednak użytkowanie rikszy w przestrzeni publicznej. Bez ograniczeń możemy je wykorzystywać w parku, w przestrzeni pieszej, natomiast dowieżenie osób z niepełnosprawnościami z ich domów na spektakle wiąże się z koniecznością uzyskania zgody Policji na taki przejazd. Nie udało się uregulować kwestii dopuszczenia pojazdu do ruchu.

Ze spektakli szeptanych korzystały nie tylko osoby z niepełnosprawnościami, ale też np. rodziny z dziećmi. Spacerzy performatywne i wprowadzenia do spektakli wprowadzały wątek podnoszenia wiedzy. Ogólne opinie i nastawienie jest pozytywne. Zaobserwowano, że samoistnie pojawiły się „tłumaczone” spektakle szeptane, dla osób, które nie porozumiewają się np. w j. polskim czy j. angielskim.

Wizerunkowo – Pocztówka zyskała jako organizacja dbająca o dostępność,

sprzętowo – pozyskano wyposażenie, które będzie pomocne w przyszłości, programowo – są nowe spektakle w repertuarze i dużo planów.

Zdecydowanie należy wrócić do propozycji, która na etapie negocjacji została usunięta – dostępność w odniesieniu do komunikacji w j. angielskim. Jest wielka i uzasadniona potrzeba – ze względu na współpracę w międzynarodowym środowisku i coraz większą liczbę obcokrajowców odwiedzających Hajnówkę.

Sprawdziła się i będzie planowana w przyszłości szersza współpraca z HDK – granie spektaklu w bezpiecznych warunkach.

Generalnie, choć paradoksalnie, realia, które zmusiły teatr do działań online ze względu na ograniczenia związane z pandemią, pomogły w znalezieniu rozwiązań, które również w normalnych warunkach można wykorzystywać do zniwelowania różnic w dostępności.

Osoba związana ze Stowarzyszeniem Poczłtówka:

Od zawsze mieliśmy trudność z docieraniem do osób ze specjalnymi potrzebami. Tak naprawdę nie znaleźliśmy tych potrzeb, nie bardzo wiedzieliśmy w jaki sposób informować, ułatwiać korzystanie, zapraszać. Nie wiedzieliśmy za bardzo, jak powinniśmy organizować przestrzeń i wydarzenie, żeby było bardziej dostępne.

W Hajnówce chyba nigdy nie było oferty skierowanej do osób z niepełnosprawnościami, czy do takich, które mają problem z poruszaniem się, z małymi dziećmi itp., co przekłada się na to, że te grupy osób po prostu nie korzystają z oferty instytucji i organizacji.

Nie mieliśmy świadomości, że nie wystarczy zrobić zaproszenia, że trzeba jeszcze mieć wiedzę, jak one powinny wyglądać, żeby mogły być odebrane. Po raz pierwszy skonsultowaliśmy nasze druki – ulotki, zaproszenia, plakaty, programy – z przedstawicielką Grupy Inicjatywnej, reprezentującej Polski związek Niewidomych (Okręg Hajnówka). Okazało się, że kolor wykorzystywany przez nas od kilku lat był dobry, natomiast czcionki były zbyt małe. Że typowe plakaty zawieszane w przestrzeni miejskiej są na ogół nieczytelne – ze względu na nadmiar kolorów lub nieczytelna czcionkę. Osoby z niedowidzeniem nie czytają informacji, żeby oszczędzić wzrok, dopóki nie dostana informacji, żeby ją przeczytać.

Dowiedzieliśmy się, że nie istnieją jasne reguły opracowania druków, zdobywamy tę wiedzę w działaniu. Nieoceniona jest pomoc konsultantki

z PZN, na przykład nie wiedzieliśmy, że nie możemy organizować wydarzeń po zmroku, gdyż osoby z niedowidzeniem nie przyjdą.

Konsultujemy nasze działania z partnerami – są nimi Środowiskowy Dom Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Hajnówce, stowarzyszenie Kaja. Największym wyzwaniem jest dla nas przekonanie rodziców czy opiekunów, żeby przyprowadzili do nas swoich podopiecznych.

- W Wertepie w tym roku widoczny był udział osób o specjalnych potrzebach, osoby na wózkach, coraz więcej osób z dziećmi, byli użytkownicy szeptanych spektakli.

Zorganizowane były dwa przedstawienia z szeptanym wspomaganie – „Bałwanki” i „Szafa Show”. Spektakle szeptane (audiodeskrypcja na żywo) wymagają specjalnego przygotowania. Aktorzy (wymagana jest dobra artykulacja) dostają wcześniej skrypt spektaklu i nagranie, na podstawie którego opracowują tekst do przekazywania odbiorcy. W tym roku przyjechały do nas dwie osoby związane z teatrem i festiwalem. Z tej formy wsparcia skorzystało 10 osób. Dodatkowym efektem było to, że w trakcie pokazów do ekipy „szeptaczy” dołączyli wolontariusze, sześcioro młodych ludzi z Hajnówki, wprowadzeni w tajniki tej formy przez aktorów. Wolontariusze wspomagali aktorów we fragmentach spektakli. Mieliśmy też sytuację spontaniczną, kiedy nauczycielka angielskiego z Hajnówki tłumaczyła spektakl zagranicznym turystom.

Przed rozpoczęciem festiwalu, na Fb, pojawiła się informacja o możliwości

skorzystania z transportu riksą. Ponieważ riksze zostały kupione tuż przed wydarzeniem, mogły poruszać się jedynie po terenie festiwalowym. Procedury dopuszczenia ich do ruchu miejskiego, jako pojazdu nietypowego (proces legalizacji i unormowania użytkowania) zostaną uruchomione wiosną 2021 roku.

Efektom dodatkowym rikszy jest duży walor promocyjny.

Od dawna widzieliśmy różne potrzeby związane z dostępnością – na przykład najazdy na kabłe, które odkładane były na bliżej nieokreśloną przyszłość. Osoby obsługujące festiwal w punkcie informacyjnym, przede wszystkim wolontariusze, nauczyły się uważności. Bardzo starannie przygotowaliśmy informacje i oznakowania – wszystkie były konsultowane.

Bardzo dobrym rozwiązaniem okazały się transmisje on-line festiwalowych spektakli. Dodatkowo – czas pandemii sprawił, że w ogóle ta forma cieszy się większym, niż w poprzednich latach, zainteresowaniem. Dla nas to nowe doświadczenie, bezcenna wiedza na kolejne edycje festiwalu.

Są też trudności – przede wszystkim bardzo podrożały tego typu usługi, obostrzenia epidemiczne lawinowo zwiększyły zapotrzebowanie instytucji kultury (i nie tylko) na transmisje. Drugą trudnością okazały się prawa autorskie, niektóre spektakle zawierają fragmenty z ograniczonymi prawami do upowszechniania. Rekomendacją na przyszłość jest sprawdzanie i uwzględnianie w umowach wszystkich szczegółów dotyczących transmisji, praw do tekstów, muzyki, obrazów itp. Dodatkowo artyści zwracają uwagę na słabą jakość transmisji za pomocą profilu Fb. Przed kolejną edycją musimy lepiej prześledzić warunki

korzystania i podpisać stosowne umowy, np. z kanałem Youtube, czy innym dostępnym.

Bardzo ważny jest sposób komunikowania i informowania. Na przykład informacja o dostępności słuchawek, czy prośba o pomoc w testowaniu. Potrzebna jest delikatność i nie jest dobrym pomysłem wskazywanie wprost dla jakich odbiorców dane rozwiązanie jest przeznaczone, żeby unikać stygmatyzowania. Bardzo dobrym rozwiązaniem są piktogramy, dobrze, że będziemy je w ramach projektu opracowywać. 2 osoby z naszego stowarzyszenia biorą udział w kursie dla asystentów osób niepełnosprawnych a jedna uczy się języka migowego.

Za to nietrafionym pomysłem były druki i oznakowania w system Braille'a, jest bardzo niewielki procent osób czytających w tym systemie, należy szukać bardziej uniwersalnych rozwiązań.

Biuro Poczty została przeniesione do budynku dworca (Hajnówka Centralna), co w codziennym użytkowaniu lepiej pozwala ocenić potrzeby, budynek się ożywił. Zorganizowane przez nas konsultacje przyciągnęły na dworzec osoby, które nie były tutaj od wielu lat. Ciekawość była dobrą motywacją, a przy okazji pojawiły się pomysły na zagospodarowanie przestrzeni i na działania. Zainteresowanie budynkiem przełożyło się na wyłonienie grupy osób (około 30), liderów – rodziców, przedsiębiorców, przedstawicieli hajnowskich organizacji pozarządowych – która chce robić w tej przestrzeni szkolenia dla mieszkańców i dla siebie, przede wszystkim z zakresu kompetencji

społecznych, praw obywatelskich, promocji działań. Stałą współpracę zadeklarowały trzy grupy nieformalne i dwa stowarzyszenia.

Przy planowaniu remontu zrezygnowaliśmy z wyłonienia jednego wykonawcy. Z naszego rozeznania wynika, że jeden duży jest droższy. Lepiej jest zatrudnić osobno do poszczególnych, małych kawałków, łatwiej jest kontrolować jakość i można negocjować stawki. Nie bez znaczenia jest fakt, że w takim małym mieście, jak Hajnówka, mamy wielu potencjalnych wykonawców od poszczególnych zadań, za to nie ma jednej, dużej firmy, która mogłaby zrobić całość. Zależało nam, żeby naszych lokalnych przedsiębiorców nie wykluczać z możliwości współpracy. No i wykonawstwo lokalnych firm nie jest anonimowe, ludzie stąd identyfikują się z dworcem, czują to jako wkład w tworzenie miejsca i ma pozytywny wpływ na tworzenie więzi społecznych.

Audyt pomógł nam bardzo i wskazał rzeczy, na które sami nie zwrócilibyśmy uwagi, na przykład to, że lepiej jest kupować pojedyncze, celowo wybrane sprzęty, a nie komplety, które nie do końca spełnią oczekiwania.

Bardzo nam też pomagają konsultacje, dzięki nim lepiej jesteśmy w stanie zaprojektować elementy wykończenia, na przykład – wykładzina na podłodze nie może być zbyt jaskrawa, a schody muszą być wyraźnie oznakowane i dodatkowo oświetlone. Prowadzenie działań w trakcie prac remontowych pozwala na wprowadzanie modyfikacji do projektu wykończenia. Bieżące funkcjonowanie w tym obiekcie pozwala nam inaczej spojrzeć na to miejsce, sprawdzać na bieżąco użyteczność.

Niestety – wyremontowana kładka, będąca najkrótszą drogą z centrum miasta na dworzec, nie spełnia wymogów dostępności, brakuje na niej podjazdu, rynny dla rowerów itp. Na razie jest utrudnieniem, a nie ułatwieniem dostępu.

Modernizacja łazienek w Hajnówka Centralna – Stacja Kultury

Łazienki służą użytkownikom od lutego 2021 roku. Użytkownicy są zachwyceni ozdobieniem ścian łazienek, cenią

funkcjonalność i prostotę urządzenia. Dbałość o estetykę i nowoczesną formę, a jednocześnie wygodę w użytkowaniu i uwzględnienie różnych potrzeb, spełniła swoją rolę. Do zaprojektowania łazienek zostali zaproszeni artyści, udało się

tu połączyć spełnienie wymogów związanych z dostępnością z atrakcyjną formą wizualną. Łazienka wyposażona jest w głośniki, które, po włączeniu światła emitują spokojną, miłą dla ucha muzykę.

Spektakl i komiks

Ograniczenia związane z pandemią sprawiły, że zadanie trzeba było przeformułować w taki sposób, żeby były możliwe do zrealizowania. Mimo ograniczeń – liczba bezpośrednich odbiorców była spora:

- na spektaklach prezentowanych online w Hajnówce – 3 grupy klasowe (każda liczy średnio 20 osób)
- na spektaklach prezentowanych online w Polsce – 7 grup klasowych (średnio po 20 osób)
- na poszczególnych zajęciach rysowania komiksów w Hajnówce Centralnej – Stacja Kultury – od 3 do 5 osób

- zajęcia z rysowania komiksów odbyły się w szkołach w Hajnówce – 3 klasy (średnio po 20 osób)

Wartość dodana nowej formuły pracy:

- udostępnienie spektaklu online, nagranie ścieżki dźwiękowej; wzmocnienie promocji poprzez udział artystki znanej z tv.
- produkcja nie tylko 2 komiksów, ale i pocztówki do wysyłki, przygotowanie komiksu w wersji do druku na domowych drukarkach.
- współpraca z nauczycielką z Hajnówki otworzyła możliwość zaangażowania odbiorców z całej Polski, a nie tylko lokalnie.

Osoba związana ze Stowarzyszeniem Pocztówka:

Konieczność znalezienia alternatywnego rozwiązania okazała się nie tyle trudna, co zagrała na korzyść dostępności – spektakl prezentowany w sieci nie zna granic.

Piktorgamy

Przyjęły się, jako trwałe i czytelne rozwiązanie.

7. Wizyta studyjna – Matera

Wyjazd studyjny do Matera pozwolił na przyjrzenie się z bliska rozwiązaniom w zakresie dostępności zastosowanym w tym włoskim mieście.

Matera – to miasto i gmina we Włoszech, w regionie Basilicata, w prowincji Matera. Historyczna część miasta, zwana Sassi, obejmuje unikatowe domostwa drążone w skale, jedynie z fasadami murowanymi. W 1993 roku Materę wpisano na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, miasto było Europejską Stolicą Kultury 2019. Jest wyjątkowo trudna komunikacyjnie, ze względu na znaczne różnice poziomów, wąskie przejścia, uskoki kamienne, liczne schody z wieloma nierównościami.

Mieliśmy okazję obejrzeć przede wszystkim rozwiązania ułatwiające odbiór wydarzeń kulturalnych i turystycznych przez osoby z utrudnioną percepcją, takie jak :

- „Handle with Care” – cykl wydarzeń skierowanych do osób defaworyzowanych (w tym osób imigranckich i uchodźczych),
- Festiwal pod hasłem „Niech nikt nie pozostaje na zewnątrz” – co roku organizowany w innej dzielnicy Matera, angażując mieszkańców w działania twórcze,
- Muzeum, z którego część kolekcji przenoszona jest do domów prywatnych, pod

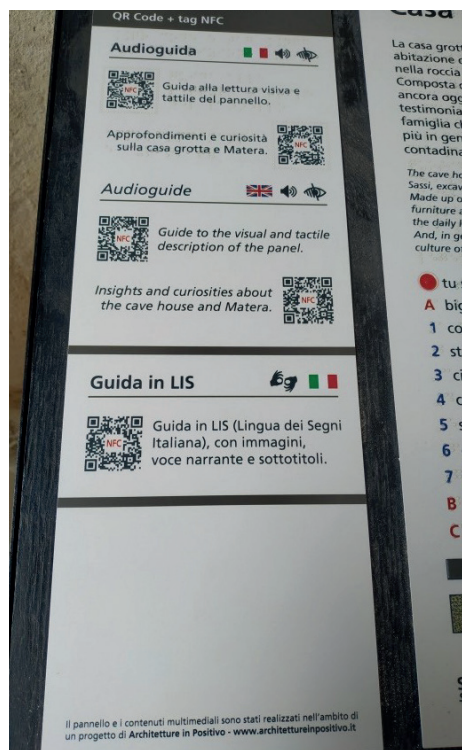
warunkiem udostępniania ich innym mieszkańcom, nie tylko najbliższym sąsiadom

- założenia architektoniczne projektowane z uwzględnieniem specjalnych wymagań, na przykład dla dzieci ze spektrum autyzmu, osób niedowidzących itp.
- oznaczenia poszczególnych funkcji w przestrzeni kolorami (dla osób z dysfunkcją intelektualną),
- miejsca do bezpiecznego ładowania wózków inwalidzkich
- „Basilicata bez barier” – projekt dla osób z SM, umożliwiający im udział w życiu kulturalnym i korzystanie z atrakcji turystycznych,

jednocześnie odciążając ich rodziny,

- „Giallo Sassi” – projekt zakładający integrację międzypokoleniową przy tworzeniu spektakli historycznych i filmów (History and fun festiwal”. Teatr jest świetną metodą integracji społecznej, włącza w proces twórczy osoby uchodźcze, młodzież z okolicy, osoby starsze.
- punkt informacji turystycznej z materiałami dla osób z różnymi potrzebami, drukujący na bieżąco mapy dotykowe, informacje dotykowe, zapewniając materiały dźwiękowe itp.

Co istotne, program rewitalizacji miasta Matera nakazuje uwzględnianie rozwiązań związanych z szeroko rozumianą dostępnością we wszystkich realizowanych przebudowach, remontach i projektach.

Spotkanie podsumowujące wyjazd studyjny. Uczestnicy odpowiedzieli na pytanie, co wywarło na nich największe wrażenie:

- Festiwal teatralny jest robiony z uwzględnieniem wielu różnych potrzeb, integruje środowisko osób z różnymi niepełnosprawnościami. Angażuje sąsiadów, najbliższych mieszkańców, wchodzi do domów w okolicy.
- Wędrujące muzeum, które angażuje mieszkańców i uświadamia im w jak niezwykłym miejscu mieszkają.
- Opera graficzna, umożliwienie udziału osobom niesłyszącym.
- Ludzie z niepełnosprawnościami mają być dla nas zasobem.
- Wychodzenie poza miejsce działania, zachęcenie mieszkańców do otwartości, do udziału w spektaklach, do otwarcia swoich domów. Warto trzymać się korzeni i razem coś robić.
- Otwartość turystyki na osoby z utrudnioną percepcją. Przewodnik ma się dopasować do odbiorcy a nie odwrotnie!
- Wiele rzeczy robimy podobnie, ale nie mówimy o tym, a szkoda.
- Matera jest bardzo trudnym miejscem do poruszania się – schody, śliskie kamienie, różnice poziomów. Nie walczy się z przestrzenią – niedogodności można w różny sposób pokonać (riksze, wózki akumulatorowe, skutery), za to po dotarciu do obiektu mamy wiele rozwiązań dla wielu grup odbiorców.
- Wykorzystanie 3D – warto iść tą drogą.

- Materiały informacyjne dla turystów w języku Braille'a, mapy przestrzenne (dotykowe), możliwość drukowania miejscu informacji do zabrania.
- W Hajnówce bardziej skupiamy się na potrzebach osób z niepełnosprawnością ruchu, Włosi nastawili się na niedostępności zmysłów – teatr, warsztaty itp.
- To, co udało nam się zobaczyć pokazało, że dostępność jest istotna w działaniach, świetne jest włączanie społeczności lokalnej, przyjazne współistnienie twórców, mieszkańców i turystów.
- Najważniejszy jest kapitał ludzki – bez zaangażowania i determinacji osób, które poznaliśmy niewiele by się zadziało. Ważna jest sieć współpracy – zarówno samorządu, jak i organizacji pozarządowych, artystów i mieszkańców. Bariery są najczęściej w głowach, te fizyczne łatwiej pokonać.
- Zaangażowanie i entuzjazm wolontariuszy, na przykład przy organizacji wypraw nad morze dla osób z SM. Chciałabym u nas taki projekt zrobić.
- Wiele rozwiązań jest mało albo wcale niewidocznych dla osób, które z nich nie korzystają, ale są i w miarę potrzeby są uruchamiane.
- Podobały mi się różne rozwiązania techniczne i sposoby informowania o możliwościach skorzystania z nich.
- Dostępność jest w głowie, wymaga uważności i rozglądania się wokół. Czasem wystarczy proste wsparcie i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa.
- Dostępność komunikacyjna to również język, bardzo ważne

jest formułowanie zaproszeń, ogłoszeń, ofert itp. tak, aby były jak najbardziej zrozumiałe.

- Kultura powinna być finansowana ze środków publicznych, na podstawie wieloletnich umów. Tylko wtedy można rzeczywiście inwestować w dostępność, bez obawy, że w kolejnym roku nie będzie dotacji. W dłuższej perspektywie czasowej to oszczędza pieniądze i przynosi trwałe rozwiązania.
- Po raz kolejny uczestnicy zostali zapytani o doświadczenia włoskie, które można wykorzystać w ich działaniach na rzecz mieszkańców Hajnówki:
- Angażowanie społeczności jest w zasięgu naszych działań. Już nawiązaliśmy kontakt z właścicielką sklepu obok nas: dostaliśmy rabat na zakupy, a nasi podopieczni będą mogli w tym sklepie pracować na krótkie umowy zlecenia (2 – 3 godziny w ciągu dnia). Zorganizowaliśmy wspólnie konkurs o sklepie – nasi podopieczni będą wykonywać rysunki a klienci sklepu będą głosować na najlepsze.
 - Dostępność to bycie blisko siebie. Hajnówka jest taka małą, a my się nie znamy. Myślimy o nowych pomysłach ba jakieś działania razem z innymi organizacjami. Nawiązujemy kontakt ze Związkiem Niewidomych.
 - Najczęściej robimy wszystko automatycznie, rutynowo, ograniczamy się do swojego własnego środowiska. Konieczne jest wychodzenie poza strefę komfortu.
 - Zrobiłam prezentację o

organizacji, więcej osób jest chętnych do wychodzenia poza ramy swojego stowarzyszenia.

Ważne dla nas było

doświadczenie, że wszyscy mają jakieś swoje ograniczenia. Nie powinniśmy czekać aż nam się poda wszystko na tacy, ważne, żeby wychodzić aktywnie do innych.

- Audiodeskrypcja nie musi być bardzo skomplikowana, wystarczy kilka prostych słów. Nie ma sensu walczyć, trzeba po prostu powoli zmieniać rzeczywistość.
- Koniecznie trzeba rozmawiać – i o potrzebach i o rozwiązaniach, które często są dostępne.
- Dostępność to procesowa zmiana sposobu myślenia a nie radykalne zmiany. Łatwiej jest, kiedy ktoś mówi nam o potrzebach, a nie żąda jakichś rozwiązań. Najczęściej jesteśmy w stanie jakoś pomóc. Będziemy robić wydarzenia wspólnie ze Związkiem Niewidomych.
- Konieczna jest zmiana sposobu myślenia, patrzenie na potrzeby i weryfikowanie ich w rozmowie. Czasem proste rozwiązanie, na przykład przestawienie mebli, rozwiązuje problem.
- Potrzebujemy więcej otwartości, wciąż w urzędzie pracują osoby, które uważają, że nic nie trzeba robić, bo osoby z niepełnosprawnościami nie przychodzą w żadnych sprawach.
- To, na co ja zwróciłam uwagę to wiele grup mocno starszych osób zwiedzających Materę. Oferta dla nich powinna być uzupełniona o proste informacje – że są ławki, że można przejechać balkonikiem, że

można skorzystać z rikszy.

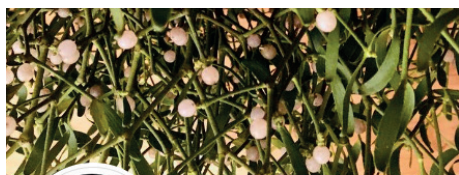
- Podziały siedzą w naszych głowach. Powinniśmy stawiać sobie mniejsze cele, wówczas łatwiej je osiągać. To bardziej motywuje do dalszych zmian. Ważne, żeby czuć się bezpiecznie, a nie żeby rozwiązania były jakieś ekstra.
- Trzeba pamiętać, że nowoczesne aplikacje nie załatwia wszystkiego. Są miejsca, gdzie ma Internetu, gdzie się nie da ich używać. Trzeba wychodzić z domu, mówić, że się potrzebuje pomocy.
- Będziemy myśleć nad projektem dotyczącym szeroko rozumianej „inności”, z pełną akceptacją i zrozumieniem dla każdej odmienności.
- Marzy mi się, żeby osoby, do których kierujemy nasze działania, jak najliczniej brały w nich udział.

8

8. Hajnówka Dostępna - komunikacja

Wszystkie działania związane z dostępnością (faza przygotowawcza, faza testowania i faza wdrażania) są sukcesywnie przekazywane za pośrednictwem profilu na portalu społecznościowym

<https://www.facebook.com/hajnowkadostepna>.

Hajnówka Dostępna

@hajnowkadostepna · Witryna społeczno-kulturalna

Profil ma obecnie 1003 stałych obserwatorów. Za pomocą tego profilu najłatwiej jest dotrzeć do młodszych mieszkańców Hajnówki, pod postami pojawiają się komentarze i opinie.

Wszystkie wydarzenia związane z projektem ukazywały się na stronie miasta Hajnówka

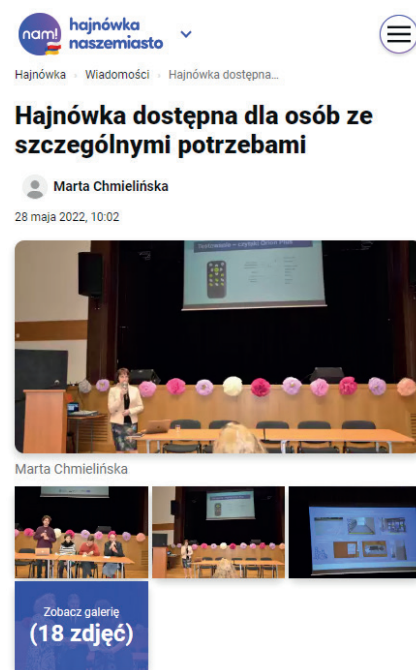
<http://www.hajnowka.pl/strona/gmina-miejska-hajnowka-projekty/621-hajnówka-dostępna-program-dostępności-miasta-w-sferach>

**DOSTĘPNA
HAJNÓWKA**

Informacje o programie pojawiają się również na stronie

www.Hajnówka.naszemiasto.pl
<https://hajnowka.naszemiasto.pl/hajnówka-dostępna-dla-osób-ze-szczególnymi-potrzebami/ar/c1-8838739>

9. Wnioski i rekomendacje

1. Dalszej pracy wymagają zalecenia wynikające z Audytu dostępności – większość z nich wymaga istotnych nakładów finansowych, niezbędne jest szukanie różnych możliwości sfinansowania ich.
2. Istnieje potrzeba zorganizowania kursu doskonalącego znajomość języka migowego dla dotychczasowych uczestników i może kursu podstawowego dla pozostałych chętnych.
3. Szczególnie istotne jest dostosowanie stron internetowych partnerów – przekazywanie informacji jest jedna z kluczowych kwestii. Przykład Urzędu Miasta pokazuje, że przygotowana zgodnie z wymogami strona zachowuje walory estetyczne i zyskuje na czytelności. Taką potrzebę zgłasza przede wszystkim Hajnowski Dom Kultury.
4. Bardzo pomocne są konsultacje – na każdym etapie przygotowania wydarzeń – z osobami bezpośrednio zainteresowanymi. Nieoceniona jest współpraca z osobami z Grupy Inicjatywnej, które reprezentują różne grupy wskazane w programie Dostępność plus, warto ustalić stałe zasady współpracy w tym zakresie.
5. W ramach projektu kupione zostały różne usprawnienia dla różnych instytucji – warto pomyśleć o systemie umożliwiającym wzajemne użyczenie sobie zarówno urządzeń (np. słuchawki do audiodeskrypcji) jak i pomieszczeń.
6. W mieście o takim potencjale turystycznym, jak Hajnówka, ważne jest uwzględnienie jeszcze jednej grupy odbiorców – turystów bez znajomości języka angielskiego. Częściowo pomocne mogą się okazać piktogramy – powinny być zrozumiałe dla wszystkich, ale niektóre informacje wymagają użycie formy pisanej. Rekomenduje się napisy w języku angielskim oraz białoruskim (w tym przypadku odbiorcami będą osoby przyjeżdżające z Białorusi oraz spora mniejszość białoruska zamieszkująca powiat hajnowski).
7. Warto nawiązywać kontakty zagraniczne, w różnych obszarach, nie tylko dostępności.

Dokument opracowany w ramach projektu Hajnówka dostępna – program dostępności miasta w sferach kultury i turystyki inspirowany rozwiązaniami włoskimi z miasta Matera